PISMO PG

PISMO PRACOWNIKÓW I STUDENTÓW POLITECHNIKI GDAŃSKIEJ

MAJ 2005 ISSN 1429-4494 NR 5 (108)/05 ROK XIII

100 lat politechniki w Gdańsku

60 lat Politechniki Gdańskiej

Wydział Chemiczny

60 lat Politechniki Gdańskiej

Synteza leków,
Katedra Chemii Organicznej

Fotodegradacja zanieczyszczeń w fazie wodnej, Katedra Technologii Chemicznej

Dyfraktometr rentgenowski czterokołowy, Katedra Chemii Nieorganicznej

www.pg.gda.pl/PismoPG/

„Pismo PG" wydaje Politechnika Gdańska za zgodą Rektora i na zasadzie pracy społecznej Zespołu Redakcyjnego. Autorzy publikacji nie otrzymują honorariów oraz akceptują jednoczesne ukazanie się artykułów na łamach „Pisma" i w Internecie.

Adres Redakcji
Politechnika Gdańska
Dział Organizacyjno-Prawny
Redakcja „Pisma PG"
ul. G. Narutowicza 11/12, 80-952 Gdańsk
pok. 205, Gmach B,
tel. (48 58) 347 17 09, fax 341 58 21

Opracowanie techniczne i typograficzne
Skład i opracowanie okładki
– Ewa Niziołkiewicz
Redakcja „Pisma PG",
e-mail: inprom@pg.gda.pl

Grafika na 1. str. okładki
– Krystyna Pokrzywnicka,
Fot. 2. str. okładki – Krzysztof Krzempek

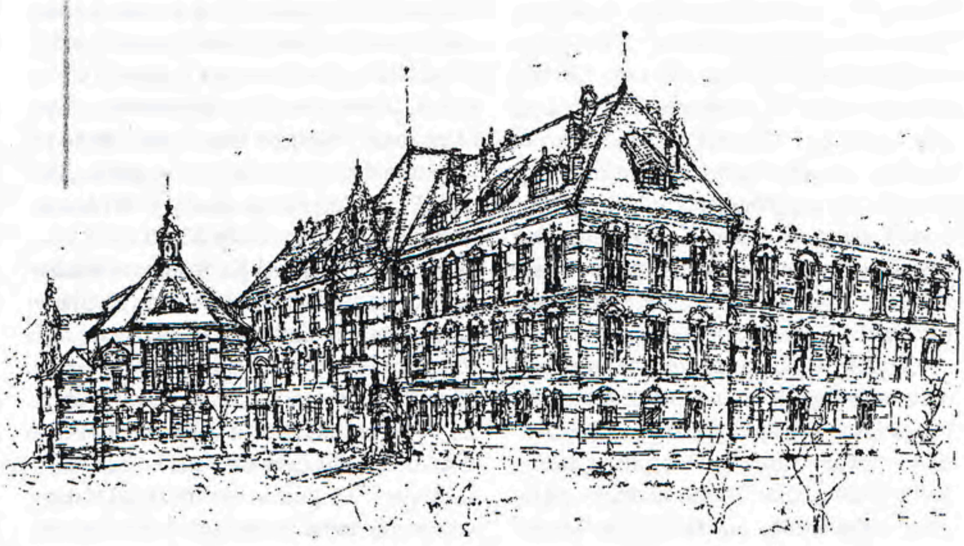
Stała współpraca
Zespół Technik Multimedialnych

Korekta
Joanna Szłapczyńska

Druk
Zakład Poligrafii Politechniki Gdańskiej

Numer zamknięto 19 maja 2005 r.

Spis treści

rys. Krystyna Pokrzywnicka

Wydział Chemiczny Politechniki Gdańskiej

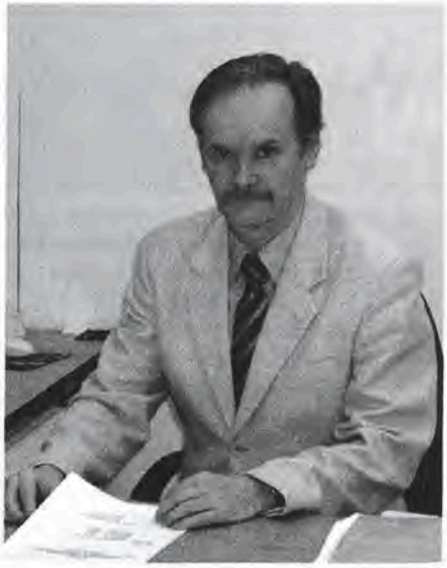
Sześćdziesiąt lat minęło...

Jubileusz sześćdziesięciolecia polskiej Politechniki Gdańskiej to także święto jej wydziałów, w tym również jedynego z nich, który od roku 1945 nie zmienił nazwy, nie był dzielony ani łączony z innym wydziałem, czyli Wydziału Chemicznego. Rok jubileuszowy stanowi oczywistą okazję do retrospekcji i wspomnień, ale również do oceny stanu obecnego i perspektyw rozwoju. Historię Wydziału tworzyli ludzie – pracownicy i studenci. Wspomnienia odnoszące się do działalności i dokonań niektórych z nich stanowią główną treść wielu artykułów umieszczonych w tym wydaniu „Pisma PG". W podobnym duchu utrzymany jest ten artykuł, mający charakter ogólnego, chociaż z oczywistych względów nie całościowego, a przez to zapewne nieco subiektywnego, spojrzenia na przeszłość i teraźniejszość Wydziału.

Wydział Chemiczny wpisywał się w historię gdańskiej politechniki od samego początku jej działalności. Pierwsza inauguracja roku akademickiego na Wydziale Chemii Königliche Technische Hochschule Danzig miała miejsce 06.10.1904. Wydział ten był jednym z sześciu w nowo utworzonej uczelni. Jego ówczesną siedzibą był gmach znany dzisiaj pod nazwą Chemii A oraz mały budynek, w którym obecnie znajduje się Katedra Inżynierii Chemicznej i Procesowej. W pierwszym okresie, w latach 1904-1922, w strukturze organizacyjnej Wydziału wyodrębnione były cztery Katedry: Chemii Nieorganicznej, Chemii Organicznej, Technologii Chemicznej oraz Geologii i Mineralogii. Ta struktura uległa zmianie w politechnice działającej w Wolnym Mieście Gdańsku. Dwie ostatnie z wymienionych powyżej katedr zostały zlikwidowane, a utworzono nowe katedry: Chemii Fizycznej, Chemii Analitycznej i Chemii Spożywczej. W tymże okresie uległa zwiększeniu liczba studentów, pojawili się wśród nich Polacy, których nie było jednak zbyt wielu. Studenci polscy, którzy stanowili w latach 1922-1939 około 30% studentów gdańskiej politechniki, na Wydziale Chemii tworzyli niewielką grupkę, nieprzekraczającą 7% ogółu studentów. W całym okresie przedwojennym studia na Wydziale Chemii ukończyło około 60 naszych rodaków. Warto wspomnieć, że od roku 1925 rozpoczęło działalność Koło Chemików Studentów Polaków, któremu udało się stworzyć niewielką bibliotekę polską. W roku 1939 bojówki hitlerowskie usunęły siłą polskich studentów z uczelni, która w 1941 roku przekazana została pod zarząd państwa niemieckiego. Nie ulega wątpliwości, że okres przedwojennej działalności naukowo-badawczej Wydziału Chemicznego obfitował w znaczące dokonania wielu jego ówczesnych profesorów, które stanowiły o silnej pozycji tego Wydziału na mapie naukowej, nie tylko niemieckiej, ale także europejskiej i światowej.

Działalność Wydziału Chemicznego niemieckiej politechniki zakończona została w marcu 1945 roku. Wkrótce potem, do zniszczonego, wypalonego budynku Chemii przybyło grono wykładowców z przedwojennej Politechniki Lwowskiej, aby rozpocząć trudne dzieło tworzenia Wydziału Chemicznego polskiej Politechniki Gdańskiej. Uczelnia ta została powołana dekretem Rady Ministrów RP z dnia 24.05.1945, a Wydział Chemiczny był jednym z czterech wymienionych w tym akcie prawnym (chociaż ostatecznie w październiku 1945 zajęcia rozpoczęły się na sześciu wydziałach). Grupie pionierów przewodniczył prof. Włodzimierz Wawryk, późniejszy pierwszy powojenny dziekan WCh. Nazwiska tych osób znaleźć można na tablicy pamiątkowej umieszczonej przy wejściu do zabytkowego budynku Chemii A, a ich sylwetki i dokonania przybliża prof. Wiesław Wojnowski w artykule umieszczonym w tym wydaniu „Pisma PG". Zajęcia na naszym Wydziale zainaugurowane zostały 22.10.1945 wykładem prof. Ignacego Adamczewskiego. Był to zarazem wykład inaugurujący działalność dydaktyczną całej uczelni. W roku akademickim 1945/46 na Wydziale Chemicznym studiowało 214 studentów I i II roku. Jednym z nich był obecny doktor *honoris causa* Politechniki Gdańskiej prof. Zbigniew Jedliński, z którego wspomnieniami dotyczącymi okresu studiów zapoznać się można na dalszych stronach tego numeru „Pisma PG".

W swoich początkowych latach Wydział Chemiczny był wielce różnorodny,

a jego kadrę dydaktyczno-naukową stanowili przedstawiciele wielu dziedzin nauk przyrodniczych i technicznych. Oprócz chemików i technologów chemicznych w jej skład wchodzili fizycy, matematycy, geolodzy, mineralodzy i botanicy. Dla właściwego zilustrowania tej różnorodności warto przytoczyć nazwy pierwszych czternastu katedr Wydziału oraz nazwiska ich pierwszych kierowników:

Chemii Nieorganicznej – W. Rodziewicz
Chemii Organicznej – L. Kamieński
Chemii Fizycznej – S. Minc
Fizyki – I. Adamczewski
Mineralogii i Petrografii – W. Wawryk
Botaniki – T. Sulma
Maszynoznawstwa Ogólnego i Chemicznego – W. Florjański
Technologii Ogólnej Nieorganicznej – T. Pompowski
Technologii Ogólnej Organicznej
Technologii Środków Spożywczych – E. Sym
Technologii Paliw i Smarów – B. Nartowski
Technologii Środków Lekarskich – Z. Ledóchowski
Technologii Przerobu Drewna i Torfu – Z. Rozmej
Geologii i Surowców – W. Wawryk

W latach późniejszych w strukturze organizacyjnej Wydziału nastąpiło sporo zmian; wiele katedr zostało zlikwidowanych, inne zaś były tworzone. W roku 1969, w wyniku arbitralnej decyzji władz zwierzchnich, zlikwidowano katedry i powołano trzy instytuty, a w ich obrębie 13 zakładów naukowo-dydaktycznych. Instytuty, początkowo trzy, a później dwa, istniały do roku 1991, kiedy to po-

wrócono do układu katedralnego. W chwili obecnej w strukturze Wydziału funkcjonują Katedry: Chemii Nieorganicznej, Chemii Organicznej, Chemii Fizycznej, Chemii Analitycznej, Technologii Chemicznej, Technologii Leków i Biochemii, Elektrochemii, Korozji i Inżynierii Materiałowej, Technologii Tłuszczów i Detergentów, Chemii, Technologii i Biotechnologii Żywności, Mikrobiologii, Technologii Polimerów, Inżynierii Chemicznej i Procesowej, Aparatury i Maszynoznawstwa Chemicznego oraz Zakład Analizy i Oceny Jakości Żywności.

Funkcję dziekana Wydziału Chemicznego sprawowało 16 osób, w kolejności chronologicznej: Włodzimierz Wawryk, Stefan Minc, Włodzimierz Rodziewicz, Ignacy Adamczewski, Tadeusz Pompowski, Zbigniew Rozmej, Zygmunt Ledóchowski, Włodzimierz Libuś, Teresa Sokołowska, Zdzisław Sikorski, Włodzimierz Zwierzykowski, Jan Dobrowolski, Bronisław Drozdowski, Jan Biernat, Jacek Namieśnik i Sławomir Milewski.

Wyrazem szczególnego uznania społeczności akademickiej Politechniki Gdańskiej był fakt powierzania profesorom Wydziału Chemicznego godności rektora lub prorektora uczelni. Rektorami PG byli prof. Aleksander Kołodziejczyk (1996-2002) oraz prof. Janusz Rachoń (2002-2005), wybrany ponownie na to stanowisko na kadencję 2005-2008, natomiast prorektorami: prof. Henryk Niewiadomski, prof. Tadeusz Pompowski, prof. Włodzimierz Zwierzykowski oraz prof. Aleksander Kołodziejczyk. Absolwentami Wydziału Chemicznego byli trzej rektorzy Uniwersytetu Gdańskiego – prof. Janusz Sokołowski, prof. Karol Taylor i prof. Zbigniew Grzonka. Nie ulega wątpliwości, że absolwenci Wydziału Chemicznego PG przyczynili się w znaczący sposób do powstania i organizacji Wydziału Chemii UG, wielu innych pełniło, bądź pełni odpowiedzialne funkcje na innych uczelniach lub w instytutach naukowych w kraju i za granicą.

Począwszy od roku 1945, mury Wydziału Chemicznego PG opuściło blisko 5500 absolwentów, w tym niemal 4000 magistrów inżynierów i ponad 1500 inżynierów. Liczba studentów zmieniała się. Lata 1945 – 1980 to okres fluktuacji, z zauważalną lekką tendencją wzrostową. Drastyczny spadek liczby studentów nastąpił w latach osiemdziesiątych, natomiast od połowy lat dziewięćdziesiątych obserwować można ponowny wzrost, szczególnie dynamiczny na przełomie wieku XX i XXI. Wszyscy absolwenci z lat 1945 – 1991 otrzymywali tytuł zawodowy inżyniera lub magistra inżyniera chemika. W roku 1992 pojawili się pierwsi absolwenci utworzonych pięć lat wcześniej nowych kierunków studiów: Biotechnologii i Technologii Chemicznej, a od roku 1996 absolwenci kierunku Ochrona Środowiska. W chwili obecnej Wydział prowadzi kształcenie na czterech kierunkach studiów dziennych magisterskich: Technologia Chemiczna, Biotechnologia, Technologie Ochrony Środowiska i Inżynieria Materiałowa oraz studia inżynierskie w języku angielskim na kierunku Ochrona Środowiska. Od roku akademickiego 2005/2006 przewidziane jest uruchomienie studiów magisterskich na kierunku Chemia. Sześć wymienionych kierunków, uzupełnionych o liczne studia podyplomowe oraz Studium Doktoranckie, składa się na najbogatszą w Polsce ofertę dydaktyczną wydziału chemicznego uczelni technicznej.

W roku akademickim 1967/68 na Wydziale Chemicznym uruchomiono Studia Doktoranckie. Początkowo funkcjonowały równolegle dwa takie Studia: Chemii Fizycznej Roztworów (pod kierunkiem prof. W. Libusia) oraz Chemii i Technologii Związków Biologicznie Czynnych (pod kierunkiem prof. E. Borowskiego). W roku 1979 powołano jednolite Studium Doktoranckie, którego kierownikiem została prof. I Uruska. Późniejszym, długoletnim kierownikiem Studium był prof. J. Konopa, a obecnie funkcję tę pełni prof. J. Namieśnik. Od wielu lat Studium Doktoranckie stanowi istotny element oferty dydaktycznej, stając się w sposób naturalny trzecim etapem studiów. W ostatnich latach liczy ono średnio 110 – 130 uczestników. Bardzo liczna grupa słuchaczy Studium uzyskała stopień naukowy doktora, nadany przez Radę Wydziału Chemicznego PG lub rady naukowe innych jednostek naukowych. Rada Wydziału Chemicznego nadała w latach 1945 – 2005 stopień doktora nauk chemicznych lub technicznych 480 osobom, z których lwią część stanowili absolwenci Studium Doktoranckiego.

Baza lokalowa Wydziału była rozbudowywana. Oprócz historycznych budynków Chemii A oraz Inżynierii Chemicznej, w roku 1952 oddano do użytku budynek Chemii B (od roku 2004 – budynek im. prof. Wacława Szybalskiego), a na początku lat 70. budynek Chemii C wraz z halą technologiczną. Budynek im. prof. Szybalskiego został niedawno poddany remontowi kapitalnemu, w trakcie którego została m.in. wymieniona instalacja wentylacyjna, wodno-kanalizacyjna i elektryczna. Rozpoczął się remont historycznego budynku Chemii A, którego celem jest unowocześnienie wewnętrznej infrastruktury, z jednoczesnym zachowaniem zabytkowego charakteru budynku. Planowane jest wybudowanie nowej siedziby biblioteki i sali wykładowej.

Powojenna historia WCh obfituje w znaczące dokonania, które były wynikiem pracy naukowców znanych i cenionych, w kraju i poza jego granicami. Lista tych osób jest bardzo długa i byłoby poważnym niedopatrzeniem pominięcie kogokolwiek. Z tego licznego grona poniżej wymieniono w porządku alfabetycznym kilkanaście nazwisk osób już nieżyjących:

- prof. Ignacy Adamczewski – wybitny fizyk; światową sławę przyniosły Mu wyniki badań nad ciekłymi dielektrykami;
- prof. Romuald Juchniewicz – znakomity specjalista w zakresie technologii zabezpieczeń przeciwkorozyjnych;
- prof. Edmund Kozłowski – chemik analityk; szczególne osiągnięcia w zakresie mikroanalizy związków organicznych;
- prof. Andrzej Ledóchowski – kierownik zespołu naukowego, który opracował pierwszy polski lek przeciwnowotworowy, Ledakrin;
- prof. Włodzimierz Libuś – fizykochemik, autorytet w dziedzinie termodynamiki i struktury roztworów elektrolitów;
- prof. Bronisław Nartowski – twórca modyfikacji technologii otrzymywania benzyny metodą Fischera-Tropscha z wykorzystaniem katalizatora kobaltowego;
- prof. Tadeusz Pompowski – wybitny technolog, twórca wielu patentów;
- doc. Aleksy Potocki – specjalista w dziedzinie chemii i technologii polimerów, w tym szczególnie kauczuku i gumy oraz poliuretanów; absolwent politechniki Wolnego Miasta Gdańska z roku 1935;
- prof. Włodzimierz Rodziewicz – twórca szkoły naukowej badań nad związkami krzemoorganicznymi;

- prof. Ernest Sym – zapoczątkował na PG badania w zakresie biotechnologii; światowy pionier badań nad katalizą enzymatyczną w układach niewodnych;
- prof. Eustachy Tarnawski – wybitny matematyk; autor klasycznego podręcznika akademickiego dla studentów politechnik;
- doc. Emil Taszner, światowy autorytet w dziedzinie chemii peptydów, twórca szkoły naukowej znanej pod nazwą Gdańskiej Szkoły Peptydowej;
- prof. Damazy Tilgner – wybitny specjalista w zakresie technologii i analizy żywności.

Naukowcy pracujący na Wydziale Chemicznym opublikowali w latach 1945 – 2004 blisko 6 000 artykułów w czasopismach naukowych i wydawnictwach zbiorowych. Największa liczba publikacji znajduje się w dorobku prof. Edwarda Borowskiego z Katedry Technologii Leków i Biochemii. Prace prof. Borowskiego i współpracowników były cytowane w literaturze światowej blisko 1500 razy. W ostatnim okresie szczególnie wiele artykułów naukowych powstaje w zespole kierowanym przez prof. Jacka Namieśnika w Katedrze Chemii Analitycznej. Profesorowie Wydziału Chemicznego byli lub są autorami kilkudziesięciu monograficznych książek naukowych i podręczników akademickich. Szczególne osiągnięcia w tym względzie są udziałem prof. Zdzisława Sikorskiego z Katedry Chemii, Technologii i Biotechnologii Żywności.

Wiele rozwiązań opracowanych na Wydziale Chemicznym znalazło zastosowanie w praktyce badań naukowych lub w gospodarce. Należą do nich m.in.:

- opracowanie nowych metod syntetycznych, które znalazły szerokie zastosowanie w chemii peptydów (Gdańska Szkoła Peptydowa),
- odkrycie i izolacja szeregu antybiotyków, m.in. edeiny i tetainy, zaprojektowanie i synteza pochodnych antybiotyku przeciwgrzybowego Amfoterycyny B o obniżonej toksyczności oraz związków o działaniu przeciwnowotworowym, m.in. Ledakrinu oraz C-1311 i C-1748;
- opracowanie nowych technologii utrwalania żywności pochodzenia morskiego, w tym m.in. oryginalnych metod wędzenia elektrostatycznego;
- opracowanie sposobu otrzymywania spoiw silikonowych;
- konstrukcja nowego typu analizatorów umożliwiających oznaczanie związków chlorowcoorganicznych w przemyśle rafineryjnym i petrochemicznym;
- opracowanie metod ochrony przeciwkorozyjnej dużych zbiorników i rurociągów stalowych;
- zaproponowanie nowych katalizatorów dla przemysłowego uwodarniania tłuszczów;
- opracowanie technologii otrzymywania i obróbki mikrokomórkowych elastomerów poliuretanowych.

Dzisiejszy Wydział Chemiczny PG jest jednym z największych wydziałów chemicznych polskich uczelni technicznych i jednym z największych wydziałów macierzystej uczelni. Kadrę nauczającą Wydziału stanowi niemalże 120 nauczycieli akademickich, a wśród nich 44 samodzielnych pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym 18 profesorów tytularnych. W ostatnich latach Wydział opuszcza corocznie około 250 absolwentów. Blisko 2100 studentów studiów inżynierskich i magisterskich studiuje na jednym z pięciu kierunków. Wszystkie te kierunki uzyskały akredytację Państwowej Komisji Akredytacyjnej i/lub Uniwersyteckiej Komisji Akredytacyjnej. Bardzo prężnie działają dwa studenckie koła naukowe: Naukowe Koło Chemików i Naukowe Koło Biotechnologów. Oba Koła były laureatami prestiżowego konkursu o Nagrodę Czerwonej Róży dla najlepszego studenckiego koła naukowego w Trójmieście.

Wydział ma pełne uprawnienia akademickie w dwóch dziedzinach: nauk chemicznych (dyscyplina Chemia) i nauk technicznych (dyscyplina Technologia Chemiczna). Wysoki poziom badań naukowych prowadzonych na Wydziale Chemicznym znajduje swoje odzwierciedlenie w fakcie zaliczenia Wydziału do grona jednostek naukowych I kategorii w systemie oceny parametrycznej MNiI (poprzednio KBN). Na Wydziale działają dwa centra doskonałości: uznane przez Komisję Europejską Centrum Doskonałości Analizy Środowiskowej i Monitoringu oraz uznane przez MNiI Centrum Badań i Edukacji Chemii i Biotechnologii Farmaceutyków. Realizowanych jest 6 projektów finansowanych przez UE w ramach 6PR, kilka projektów finansowanych przez NATO oraz ponad 40 projektów finansowanych przez źródła krajowe, takie jak MNiI, Fundacja na rzecz Nauki Polskiej oraz Fundacja na rzecz Rozwoju Polskiej Medycyny i Farmacji. Naukowcy z Wydziału Chemicznego realizują projekty naukowo-badawcze we współpracy dwustronnej z 49 ośrodkami zagranicznymi. Jak przystało na wydział uczelni technicznej prowadzona jest, chociaż ciągle w niezadowalającym zakresie, współpraca z partnerami z otoczenia gospodarczego, w tym z zakładami przemysłowymi. Rocznie realizowanych jest 20 – 30 tego typu umów.

Zjazd absolwentów Wydziału Chemicznego, który odbędzie się w dniu 4 czerwca br., będzie znakomitą okazją do odświeżenia wspomnień w gronie członków „Rodziny Chemicznej". Jest to rodzina bardzo liczna, wielopokoleniowa, której członkowie nie zapominają o wspólnych korzeniach. Wszyscy oni są najlepszymi ambasadorami Wydziału Chemicznego, a ich wiedza, umiejętności i dokonania zawodowe, wysoko cenione w kraju i za granicą, dobrze świadczą o poziomie wykształcenia, które uzyskali na naszym Wydziale. To powód do szczególnej satysfakcji, a jednocześnie zobowiązanie dla obecnej i przyszłej społeczności akademickiej Wydziału.

Sławomir Milewski
Dziekan Wydziału Chemicznego

Zabytkowa ozdoba klatki schodowej – Budynek Starej Chemii (A). Fot. T. Chmielowiec

W Hołdzie...

W portalu głównego budynku Wydziału Chemicznego, w czerwcu 2002 roku, umieszczona została tablica upamiętniająca Profesorów-Pionierów, którzy po II wojnie światowej tworzyli Wydział Chemiczny Politechniki Gdańskiej; byli to: Ignacy Adamczewski, Leon Kamieński, Stefan Minc, Tadeusz Pompowski, Włodzimierz Rodziewicz, Tadeusz Sulma, Ernest Sym, Włodzimierz Wawryk.

Rada Wydziału Chemicznego uchwałą z dnia 20 marca 2002 r. postanowiła upamiętnić profesorów, którzy po II wojnie światowej tworzyli Wydział Chemiczny Politechniki Gdańskiej, poprzez umieszczenie tablicy pamiątkowej.

Inicjatorem tego zamierzenia był Profesor Jerzy Kowalczyk, który zgłosił umotywowany wniosek na posiedzeniu jednej z wcześniejszych Rad Wydziału, zaś dzięki zaangażowaniu ówczesnego Dziekana, Profesora Jacka Namieśnika, wniosek doczekał się szybkiej realizacji.

Ustalenie kryteriów wyboru osób dokonało się w wyniku wnikliwej dyskusji w gronie profesorów – członków Komisji Historii Wydziału Chemicznego oraz na forum Rady Wydziału Chemicznego. Ostatecznie przyjęto, aby okres przybycia Profesorów na Politechnikę i rozpoczęcia działalności, zwłaszcza organizacyjnej oraz kierowniczej, ograniczyć do dwóch pierwszych lat powojennych: 1945 i 1946. Kryterium był też wymóg, aby Ich działalność pozostawiła trwałe dokonania, znaczące nie tylko dla naszego Wydziału. Brano m.in. pod uwagę wypromowanie doktorów, co w okresie początkowego, dramatycznego braku kadry, było niezwykle ważne.

Rada Wydziału w dniu 8 maja 2002 r. jednogłośnie zaakceptowała treść tablicy oraz opowiedziała się za wystąpieniem Dziekana do JM Rektora z prośbą o wyrażenie zgody na wmurowanie tablicy w ścianę przy wejściu do głównego budynku Wydziału Chemicznego.

Już w roku 1958 ówczesny Rektor Politechniki Gdańskiej, Profesor Stanisław Hückel, we wstępie do wydanej wówczas Księgi Pamiątkowej „Politechnika Gdańska 1945 – 1955", między innymi napisał: „Gdy przystępowano do odtworzenia historii minionego, zdawałoby się krótkiego okresu 10-lecia, natrafiono na duże trudności (...). Pamięć ludzka jak zwykle okazała się zawodna".

Tym bardziej teraz, gdy obchodzimy 60-lecie, należy starać się o utrwalenie początkowych dziejów. Bowiem świadkowie odchodzą i coraz więcej informacji zapada w niepamięć.

Znane jest powiedzenie: ***„Professores faciunt Academiam"***.

Z wyjątkiem Profesora Syma, dane mi było znać Ich osobiście. Uważam jednak, że powinienem oddać głos wybitnym świadkom, a zarazem twórcom tego początkowego okresu.

W wymienionej przedmowie Profesora Hückla znalazłem zdanie, które znakomicie przystaje do „naszych" Profesorów i do początków naszego Wydziału: „Tradycje, do których nawiązywała Uczelnia, były takie, jakie przynieśli ze sobą ludzie, którzy ją tworzyli, ludzie pochodzący z różnych środowisk naukowych lub zawodowych: naukowcy z Politechniki Warszawskiej, z Politechniki Lwowskiej, z uniwersytetów oraz zastęp fachowców z przemysłu i życia gospodarczego z całego niemal kraju. Znacznie mniejszy był udział byłych wychowanków dawnej politechniki gdańskiej Wolnego Miasta, którzy zresztą nawiązywali nie do niemieckich tradycji uczelni, lecz raczej do tradycji polskich postępowych organizacji studenckich, działających na tym terenie."

Organizatorem i pierwszym Dziekanem Wydziału Chemicznego był Profesor Włodzimierz Wawryk, zaś Prodziekanem – Profesor Włodzimierz Rodziewicz. Obaj znakomicie ze sobą współpracowali. Wyróżnić pragnę w tym miejscu zasługi Profesora W. Rodziewicza dlatego, że w lipcu 1945 roku był jedynym pracownikiem naukowym z ukończonymi studiami na uczelni technicznej, i że miał wieloletni staż pracy na Politechnice Warszawskiej. Wszedł zatem na stałe do składu wszelkich komisji opracowujących plany działalności Wydziału Chemicznego, opracował projekt katedr Wydziału i szczegółowe plany zajęć, tzw. siatki zajęć pracowników. Trudno przecenić Jego zasługi w zorganizowaniu dziekanatu.

A oto, co Profesor Rodziewicz napisał w cytowanej Księdze Pamiątkowej, na str. 181: „Początkowe pomieszczenia Wydziału obejmowały główny budynek Wydziału Chemicznego oraz budynek Inżynierii Chemicznej. Do końca lipca 1945 r. uporządkowano i oczyszczono wnętrze gmachu, zebrano i zabezpieczono pozostałe książki, ocalałe aparaty, chemikalia i inne pomoce naukowe. Dopiero w tym momencie można było przystąpić do prac organizacyjnych, a z kolei i naukowych Wydziału.

Z ramienia kierownictwa Uczelni opiekę nad gmachem objął prof. dr Włodzimierz Wawryk. W maju tego roku przybywa do pomocy mgr chemii Juliusz Dobrowolski, w pierwszych dniach lipca mgr inż. Włodzimierz Rodziewicz, a następnie mgr Stefan Minc i mgr inż. Tadeusz Pompowski.

Organizacja Wydziału Chemicznego została przeprowadzona w krótkim sto-

sunkowo czasie, gdyż, zgodnie z powziętym zobowiązaniem, Politechnika Gdańska miała przystąpić na jesieni 1945 r. do zajęć dydaktycznych. Licząc się z ograniczonymi możliwościami wynikającymi z niepełnej obsady osobowej Wydziału, szczególnie z brakiem samodzielnych pracowników naukowych z zakresu technologii chemicznych, postanowiono rozpocząć pracę dydaktyczną tylko dla pierwszych dwóch lat studiów. Wyższe lata sukcesywnie, z roku na rok, podejmowały swoje zajęcia i w roku akademickim 1947/48 już czynne były wszystkie cztery lata studiów.

W pierwszym roku akademickim warunki pracy były wyjątkowo trudne, zarówno dla studiującej młodzieży, jak też dla personelu nauczającego. Do najtrudniejszych należał szczególnie okres zimy 1945/46.

Mimo trudnych warunków, wykłady i ćwiczenia odbywały się jednak normalnie, a program, głównie na I roku, został wyczerpany całkowicie. Pewne zaległości powstały jednak na II roku, gdyż z powodu braku wag analitycznych i innej aparatury nie zdołano wyczerpać programu w laboratorium analizy ilościowej."

Obecny artykuł ma na celu, chociaż w wielkim skrócie, przypomnieć nam Profesorów-Pionierów naszego Wydziału Chemicznego, Ich życie i działalność.

Ignacy A D A M C Z E W S K I
(Fizyka)

Urodził się 25 I 1907 w Warszawie. Studia: Uniwersytet Warszawski, Wydział Filozoficzny, kierunek fizyka. Dyplom 1931. Stopień doktora filozofii w zakresie fizyki, 1936; promotor: prof. Cz. Białobrzeski. Tytuł i stanowisko profesora nadzw. PG 1946; profesora zwycz. 1962.

Praca zawodowa:
- 1932-39 – asystent Zakładu Fizyki UW (prof. Cz. Białobrzeski).
- Okupacja w Warszawie; tajne wykłady z fizyki medycznej.
- 1945-46 – z-ca profesora, kierownik Katedry Fizyki, Wydz. Chemii PG.
- 1946-69 – kierownik Katedry Fizyki II Wydz. Chemicznego PG, prof. nadzw., prof. zwyczajny.
- 1969-74 – dyrektor Międzywydziałowego Instytutu Fizyki PG.

Ważniejsze funkcje:
- 1945-74 – kierownik Katedry Fizyki, dyrektor Instytutu Fizyki PG.
- 1953-54 oraz 1966-69 – dziekan Wydziału Chemicznego PG.

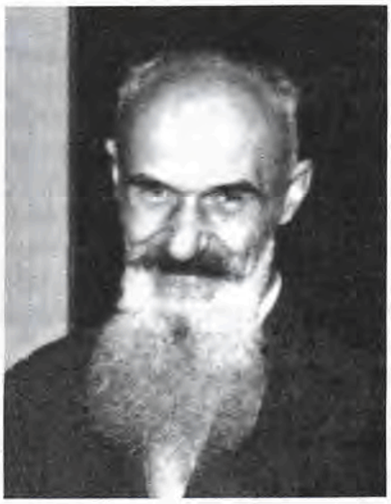
Tematyka naukowa: badanie przewodnictwa ciekłych dielektryków, badanie promieniowania jonizującego, zastosowania radioizotopów.

Doktorzy wypromowani – łącznie 15 osób, w tym na Wydziale Chemicznym: O. Gzowski, J. Terlecki, S. Bernasik, B. Jachym, W. Nowak, T. Umiński, A. Januszajtis, W. Zając, J. Kortz, A. Fiałkiewicz, M. Grodel.

Pracował w PG od 1 IX 1945 do przejścia na emeryturę 30 IX 1974

Zmarł 25 V 2000.

Doktor h.c. Politechniki Gdańskiej 1985, Akademii Medycznej w Gdańsku 1991. Honorowy Obywatel Gdańska 1994; zob. Encyklopedia Popularna PWN, 1995.

Leon K A M I E Ń S K I
(Chemia organiczna)

Urodził się 19 VII 1903 w Zabłudowie, woj. białostockie (obecnie podlaskie).

Studiował na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Dyplom magistra filozofii w zakresie chemii uzyskał 29 X 1928. Stopień doktora uzyskał na Uniwersytecie w Zurychu 15 VI 1933; promotor: Paul Karrer. Stopień był nostryfikowany 14 XI 1933 na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym USB w Wilnie, jako stopień doktora nauk ścisłych.

Tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego uzyskał 25 II 1955.

Praca zawodowa:
- 1926-36 – kolejno asystent, starszy asystent i adiunkt Zakładu Chemii Organicznej USB w Wilnie,
- 1929-30 – roczna służba wojskowa, Szkoła Podchorążych Rezerwy Artylerii, Włodzimierz Wołyński,
- 1931-33 – dwuletni staż naukowy w laboratorium profesora Paula Karrera, na Uniwersytecie w Zurychu.
- 1 IX 1936-31 VIII 1939 – z-ca profesora, kierownik Zakładu Chemii Organicznej USB,
- IX 1939 – udział w kampanii wrześniowej,
- X 1939-I 1945 – pobyt w niemieckich obozach jenieckich w Arnswalde i w Woldenbergu,
- 1 XI 1945-7 V 1973 – Katedra Chemii Organicznej PG: kolejno jako kontraktowy profesor nadzwyczajny, kontraktowy profesor zwyczajny oraz tytularny profesor nadzwyczajny.

Ważniejsze funkcje:
- Kierownik Katedry Chemii Organicznej 1 XI 1945 – 30 IX 1967.
- Przewodniczący Gdańskiego Oddziału PTChem.: 1948/49 i 1952/53.

Tematyka naukowa: chemia cukrów i glikozydów.

Doktorzy wypromowani: J. Sokołowski (1961), E. Swinarski (1967).

Lata pracy w PG: 1 XI 1945 – 7 V 1973. Był świetnym wykładowcą.

Zmarł w Gdańsku 7 V 1973.

Promotorem doktoratu L. Kamieńskiego był Paul Karrer z Zurichu, który otrzymał Nagrodę Nobla z chemii w roku 1937 „za badanie karotenoidów, flawin i witamin A i B_2".

Stefan M I N C
(Chemia fizyczna)

Urodził się 5 VIII 1914 r. w Warszawie. Studia na Uniwersytecie Warszawskim na kierunku Chemia (1932-38); dyplom magistra 1938. Stopień doktora: Wydział Chemiczny PG 22 III 1947; promotor: prof. Julian Kamecki (AGH Kraków).

Tytuł naukowy i stanowisko profesora nadzwyczajnego uzyskał 27 VI 1947, a tytuł profesora zwyczajnego 2 V 1951

Przebieg pracy zawodowej:

- 1935-38 – praca u prof. Lachsa na Wolnej Wszechnicy Polskiej, tematyka: celuloza.
- 1939-41 – Instytut Włókien Sztucznych w Mohylewie (Białoruś).
- I-VI 1941 – starszy asystent w Laboratorium Koloidów Białoruskiej Akademii Nauk.
- VI 1941 – ewakuacja do Czelabińska i praca w fabryce wojennej.
- 1943 – oficer w I Dywizji im. T. Kościuszki, ranny pod Lenino. Jako rekonwalescent został skierowany do Moskwy na studia w Chemicznej Akademii Wojskowej, które ukończył w sierpniu 1944 z wynikiem celującym.
- Szlak bojowy z I Korpusem Pancernym: Wrocław – Drezno – Berlin zakończył w stopniu podpułkownika. W lipcu 1945 Minister Oświaty skierował go do Gdańska, gdzie wszedł w skład Grupy Operacyjnej, która miała za zadanie odbudowę i uruchomienie PG.
- IX 1945 - VIII 1946 – adiunkt Katedry Chemii Fizycznej. Od stycznia1946 kierownik Zakładu Chemii Fizycznej, a od marca 1946 – Katedry Chemii Fizycznej na stanowisku zastępcy profesora. 22 III 1947 uzyskał stopień doktora, w czerwcu roku 1947 awansował na stanowisko profesora nadzwyczajnego, a w styczniu roku 1950 na stanowisko profesora zwyczajnego.
- 31 III 1952 został przeniesiony przez Ministra Oświaty do pracy na Uniwersytecie Warszawskim.

Ważniejsze funkcje:

- 1946-52 – kierownik Zakładu/Katedry Chemii Fizycznej PG.
- 1948-51 – dziekan Wydziału Chemicznego PG.

Tematyka naukowa: badania korozyjne i ochrona przed korozją.

Wypromował 45 doktorów, w tym 5 w Politechnice Gdańskiej: W. Rodziewicz (1949), J. Czajka (1949), Juliusz Dobrowolski (1949), M. Antosz (1951) oraz R. Juchniewicz (1954). W Warszawie wypromował W. Libusia (1956).

Lata pracy w PG: VII 1945 – 31 III 1952.

Zmarł 9 IX 2003. Pochowany na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach.

W Encyklopedii Popularnej PWN, 1995, jest hasło Stefan Minc.

W Bibliotece Wydziałowej znajduje się 120 oprawnych tomów Chemical Abstracts za lata 1907-1950, opatrzonych pieczątką Zakład Chemii Fizycznej i Korozji, które zdobył prof. S. Minc.

Tadeusz P O M P O W S K I
(Analiza i technologia chemiczna)

Urodził się 29 VIII 1910 we Lwowie. Studia na Wydziale Chemii Politechniki Lwowskiej. Dyplom inż. chemika (odpowiednik dzisiejszego mgr inż.) uzyskał 1 VI 1937. Stopień doktora na Wydziale Chemicznym PG 24 VI 1949; promotor: E. Sym. Tytuł naukowy docenta – 27 XI 1954; stanowisko samodzielnego pracownika naukowego w Katedrze Analizy Technicznej i Towaroznawstwa Wydziału Chemicznego PG, tytuł profesora nadzw. – 22 II 1962; stanowisko prof. nadzw. Wydziału Chemicznego PG. Tytuł profesora zwycz. – 8 III 1973; stanowisko prof. zw. Wydziału Chemicznego PG

Przebieg pracy zawodowej:

- 6 IX 1932-15 VI 1937 – starszy asystent w Mechanicznej Stacji Doświadczalnej.
- W czasie wojny: 1940-41 – Politechnika Lwowska, starszy asystent w Katedrze Technologii Nieorganicznej.
- 1941-44 – kierownik laboratorium w firmie „Galikol".
- 1 III 1945-1 VI 1945 – kierownik tkalni w Nowym Targu.
- 1 VI 1945-1 V 1946 – referent w delegaturze gdańskiej Państwowego Monopolu Spirytusowego.
- 1 XI 1945 – 31 VIII 1946 – adiunkt w Katedrze Chemii Nieorganicznej, a następnie do 31VII 1947 w Katedrze Chemii Analitycznej PG.
- W latach 1948/49 i 49/50 – zastępca profesora w Katedrze Ogólnej Technologii Nieorganicznej PG.
- 12 I 1950 -1954 – zastępca profesora, a potem profesor kontraktowy – kierownik Katedry Technologii Ogólnej Nieorganicznej i Analizy Technicznej PG.
- 1954 – tytuł naukowy docenta i stanowisko samodzielnego pracownika nauki.
- 8 V 1975 – rezygnacja ze stanowiska kierownika ZakładuTechnologii Nieorganicznej przy Instytucie Chemii i Technologii Nieorganicznej.
- 11 IX 1979 – Kierownik Zakładu Chemii i Technologii Nieorganicznej i Materiałów Budowlanych.

Ważniejsze funkcje:

- 1952-54 – prodziekan Wydziału Chemicznego PG.
- 1962-65 – dziekan Wydziału Chemicznego PG.
- 1956-59 – prorektor ds. młodzieży.
- 1973-74 – z-ca dyrektora Instytutu Chemii i Technologii Nieorganicznej.

Wieloletni kierownik Katedry, której nazwa zmieniała się wiele razy. Wiele funkcji w SITPChem NOT i PTCh.

Tematyka naukowa: technologia chemiczna i analiza techniczna.

W latach 1960-1982 wypromował 31 doktorów. Praca w PG: 1 VII 1945 – 30 IX 1980 (emerytura)

Zmarł 19 III 1985 w Gdańsku, pochowany w Sopocie.

Artykuł wspomnieniowy J. Kowalczyka: „Pismo PG" 4/95, str. 4.

Włodzimierz R O D Z I E W I C Z
(Chemia nieorganiczna)

Urodził się 20 VIII 1908 w Rożyszczach na Wołyniu. Matura w Łucku w roku 1927. W latach 1928-34 studiował na Wydziale Chemicznym Politechniki Warszawskiej, uzyskując w roku 1934 dyplom inżyniera chemika. Stopień doktora uzyskał na Wydziale Chemicznym PG 24 VI 1949; promotor: Stefan Minc. W latach 1946 zastępca profesora.

Tytuł i stanowisko profesora nadzwyczajnego uzyskał w roku 1950, stanowisko profesora zwyczajnego 1 VIII 1963.

Przebieg pracy zawodowej:

- 1934-38 – asystentura w Katedrze Chemii Nieorganicznej Politechniki Warszawskiej u profesora Tadeusza Miłobędzkiego; zajęcia dydaktyczne z analizy jakościowej i ilościowej. W tym czasie odbył również roczny staż naukowy w Katedrze Fizyki Uniwersytetu Warszawskiego, poświęcony prowadzonym pod opieką profesora Andrzeja Sołtana studiom nad fizyką promieniowania rentgenowskiego.
- 1938-39 – kierownik laboratorium w Fabryce Mechanicznej pod Lublinem.
- 1939-45 – pobyt w Łucku u rodziców; różne doraźne prace.
- 1945 – repatriacja pod Lublin.
- VII 1945 – adiunkt, organizator i kierownik Katedry Chemii Nieorganicznej PG.
- 1946 – 8 III 1976 (do śmierci) – kierownik Katedry/Zakładu Chemii Nieorganicznej, kolejno na stanowiskach zastępcy profesora, profesora nadzw. i profesora zwyczajnego.

Ważniejsze funkcje:

- 1946 -1976 – organizator i kierownik Katedry Chemii Nieorganicznej PG.
- 1945-48 i 1950-51 – prodziekan Wydziału Chemicznego PG.
- 1951-53, 1958-60 i 1960-62 – dziekan Wydziału Chemicznego PG.
- 1969 – 1974 – dyrektor Instytutu Chemii i Technologii Nieorganicznej.
- Od roku 1954 wieloletni redaktor skryptów uczelnianych PG.
- Współtwórca Oddziału Gdańskiego Polskiego Towarzystwa Chemicznego.
- 1946-56 – organizator i kierownik Katedry Chemii Nieorganicznej i Analitycznej na Wydziale Farmacji AMG.

Tematyka naukowa: związki chromu oraz związki krzemoorganiczne – pionier tej dziedziny nauki w Polsce.

Wypromował na PG 17 doktorów: J. Szychliński (1951), T. Jasiński (1951), H. Bentkowska (1961), J. Dobrowolski (1961), R. Korewa (1962), W. Wojnowski (1962), R. Piękoś (1963), A. Radacki (1963), J. Prejzner (1963), Z. Michałowski (1964), Z. Kokot (1964), H. Smagowski (1964), I. Kwiatkowska (1965), Z. Bądkowska (1965), K. Grzędzicki (1965), A. Kawiak (1966) i M. Wojnowska (1971).

Pracował w PG od VII 1945 do 8 III 1976.

Zmarł 8 III 1976 w Gdańsku, pochowany na cmentarzu na Srebrzysku.

Dziekan Wydziału przez trzy kadencje! Przeegzaminował na Wydziale około 3500 studentów! Uczeń Profesora Miłobędzkiego!

Promotor doktora h.c. Politechniki Gdańskiej profesora M. G. Voronkova.

Tadeusz S U L M A
(Botanika)

Urodził się 16 VIII 1905 w Niepołomicach. Matura 1924 w Gorlicach. Studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jagiellońskiego, kierunek Biologia, dyplom magistra filozofii w roku 1929. Stopień doktora w zakresie botaniki i geografii uzyskał 30 III 1930 na Uniwersytecie Jagiellońskim. Stopień doktora habilitowanego (veniam legendi) w zakresie botaniki na Wydz. Matematyczno-Przyrodniczym UJ. W 1931 zostaje asystentem Instytutu Botanicznego UJ. W roku 1945 uzyskał stanowisko docenta UJ. Tytuł naukowy profesora botaniki 24 VIII 1948, a następnie stanowisko profesora nadzwyczajnego na Wydziale Chemicznym PG.

Przebieg pracy zawodowej:

- 1 III 1931-1 IX 1939 – starszy asystent Zakładu Anatomii i Cytologii Roślin UJ.
- 1 IV 1945-1 IX 1946 – adiunkt Zakładu Anatomii i Cytologii Roślin UJ.
- 1 X 1946-31 VIII1948 – profesor kontraktowy PG.
- 1 IX 1948-31 I 1963 – profesor nadzwyczajny, kierownik Katedry Botaniki PG.
- Od 1 II 1963 zatrudniony na Wydziale Farmacji AMG jako kierownik Katedry Botaniki Farmaceutycznej. W 1948 z Jego inicjatywy zorganizowano ogród roślin leczniczych AMG.

Ważniejsze funkcje na PG:

- 1945-1963 – kierownik Katedry Botaniki PG.
- 196-1962 – prodziekan Wydziału Chemicznego.

Tematyka naukowa: botanika i ochrona przyrody.

Wypromował 4 doktorów, w tym w PG T. Czachla (1963).

Wieloletni przewodniczący Oddziału Gdańskiego Polskiego Towarzystwa Botanicznego.

Praca w PG: 1 IV 1945 – 31 I 1963.

Zmarł 4 III 1993 w Gdańsku.

Ernest S Y M
(Chemia i biochemia)

Urodził się 14 VI 1893 w Niepołomicach pod Krakowem.

Gimnazjum ukończył w roku 1912 we Lwowie. W roku akademickim 1917-18 rozpoczął studia na Wydziale Chemii Technicznej Politechniki Lwowskiej, a w roku 1922 studia w Akademii Weterynaryjnej we Lwowie, które kontynuował na Wydziale Weterynarii Uniwersytetu Warszawskiego, gdzie w roku 1929 uzyskał dyplom lekarza weterynarii. W latach 1927-32 studiował na kierunku Chemia Wydziału Matematyczno-Przyrodniczego Uniwersytetu Warszawskiego, uzyskując w roku 1932 stopień doktora chemii.

W roku 1933 habilitował się na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1937 uzyskał tytuł profesora i stanowisko profesora nadzwyczajnego chemii ogólnej i fizjologicznej na Wydziale Weterynarii UW.

W roku 1946 rozpoczął pracę na Politechnice Gdańskiej, otrzymując tytuł oraz stanowisko profesora zwyczajnego na Wydziale Chemicznym PG.

Praca zawodowa:

- 1928-34 – kolejno młodszy asystent, asystent i docent na Wydziale Weterynarii UW; w latach 1930-31 jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej odbył 3 staże zagraniczne u znakomitych biochemików: H. v. Eulera w Sztokholmie i Carla Neuberga w Berlinie-Dahlem.
- W roku 1934 został kierownikiem Zakładu Chemii Ogólnej i Fizjologicznej, początkowo jako docenta od roku 1937 jako profesor nadzwyczajny.
- W latach 1946-50 jako profesor zwyczajny kierował Katedrą Środków Spożywczych Wydziału Chemicznego PG.

Tematyka naukowa: biochemia, a szczególnie enzymologia; metabolizm drobnoustrojów, szczególnie prątka gruźlicy. Jego prace z zakresu enzymologii przeżywają obecnie renesans i są licznie cytowane.

Wypromował na naszym Wydziale 3 doktorów: Wacław Szybalski (1949), Tadeusz Pompowski (1949), Stanisław Ciołek-Poniatowski (1949).

Zginął 25 VIII 1950 w wypadku samochodowym.

Członek-korespondent Polskiej Akademii Umiejętności (1950).

Pierwszy na Wydziale profesor zwyczajny (od X 1946) !

Pierwsza na Wydziale Nagroda Państwowa II stopnia za prace w dziedzinie biochemii, ważne dla zwalczania gruźlicy.

Włodzimierz W A W R Y K
(Mineralogia i petrografia)

Urodził 14 XI 1902 w Dolinach, powiat Cieszynów.

Matura w Samborze w roku 1921.

1926-30 – studia na Wydziale Matematyczno- Przyrodniczym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, kierunek Chemia, dyplom magistra filozofii otrzymał w roku 1930.

Stopień doktora filozofii w zakresie mineralogii i petrografii uzyskał w roku 1932 na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, a w roku 1940 – stanowisko docenta.

Tytuł i stanowisko profesora nadzwyczajnego Wydziału Chemicznego PG uzyskał w styczniu 1946.

Przebieg pracy zawodowej:

- 1928-40 – asystent w Katedrze Mineralogii i Petrografii Politechniki Lwowskiej i Uniwersytetu Jana Kazimierza, w 1940 – docent w tejże Katedrze. W latach 1928-40 odbył liczne wyjazdy studyjne do Włoch, Francji, Niemiec, Austrii, Tunisu, Algierii i Maroka.
- 1940-44 – Lwów, praca w szkolnictwie.
- Na początku kwietnia 1945 przyjechał do Gdańska i rozpoczął działalność organizacyjną na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej. W styczniu 1946 objął kierownictwo Katedry Mineralogii i Petrografii Wydziału Chemicznego PG, którą kierował do śmierci. Zgromadził wielki zbiór okazów minerałów, pomocy naukowych do nauki krystalografii oraz bibliotekę.

Ważniejsze funkcje :

- 15 I 1946 –5 I 1963 – profesor nadzwyczajny, kierownik Katedry Mineralogii i Petrografii.
- 1945-48 – dziekan Wydziału Chemicznego PG.
- 1948-50 – prodziekan Wydziału Chemicznego PG.

Wykłady poza Wydziałem Chemicznym: Wydział Budownictwa Wodnego Wydział Budownictwa Lądowego PG, Wydział Farmacji AMG, Wydział Inżynierii Lądowo-Wodnej Wieczorowej Szkoły Inżynierskiej NOT.

Tematyka naukowa: fosforyty polskie, ukraińskie, afrykańskie oraz minerały ilaste i ich techniczne wykorzystanie.

Był twórcą specjalności Ceramika Budowlana na Politechnice Gdańskiej.

Doktorzy promowani w PG: W. Piotrowicz (1961), J. Romański (1961).

Pracował w PG w latach 1945-1963.

Zmarł 5 I 1963 w Gdańsku. Pochowany na cmentarzu na Srebrzysku.

Przybył do Gdańska w kwietniu 1945 r. z Grupą Operacyjną Ministerstwa Oświaty i brał udział w pracach organizacyjnych Politechniki Gdańskiej.

Był organizatorem i pierwszym dziekanem Wydziału.

Był współorganizatorem Gdańskiego Towarzystwa Naukowego, Gdańskich Oddziałów Polskiego Towarzystwa Geologicznego, Polskiego Towarzystwa Chemicznego i Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. Mikołaja Kopernika.

Przechodniu, nie przechodź obojętnie obok tej Tablicy.

Wykorzystane źródła:

1. Politechnika Gdańska 1945-1955. Księga Pamiątkowa, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1958.
2. Notki biograficzne – publikacja „Wydział Chemiczny Politechniki Gdańskiej, 1945 – 2000" (redaktor: prof. Teresa Sokołowska), Gdańsk 2000.
3. Źródła wymienione na ostatniej stronie (278) ww. publikacji.
4. Włodzimierz Rodziewicz – życie i dzieło, opracował Wiesław Wojnowski, Gdańsk 2004.

Wiesław Wojnowski

Vivant Professores

W grudniu ub. roku JM Rektor prof. Janusz Rachoń przyznał dwóm profesorom Wydziału Chemicznego PG – Jerzemu Konopie oraz Wiesławowi Wojnowskiemu – Medale za Zasługi dla Politechniki Gdańskiej. Odznaczenia te zostały wręczone podczas uroczystego posiedzenia Rady Wydziału w dniu 4 grudnia 2004. Kulminacja obchodów jubileuszowych Uczelni i Wydziału jest znakomitą okazją do przybliżenia sylwetek oraz działalności obu wyróżnionych Profesorów.

PROFESOR JERZY KONOPA

Profesor Jerzy Konopa jest absolwentem Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej, na którym ukończył studia w roku 1956. Po krótkim okresie pracy na stanowisku starszego asystenta w Zakładzie Chemii Ogólnej Akademii Medycznej w Gdańsku (1956 – 1957) wraca na Politechnikę Gdańską, gdzie rozpoczyna karierę nauczyciela akademickiego, przechodząc jej kolejne etapy, poczynając od stanowiska starszego asystenta (1958-1963). W roku 1963, po uzyskaniu stopnia naukowego doktora, zostaje mianowany adiunktem, a w roku 1976, po uzyskaniu stopnia doktora habilitowanego – docentem. W roku 1986 uzyskuje tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego i obejmuje stanowisko profesora, początkowo nadzwyczajnego, a następnie zwyczajnego.

W latach 1988-1991 prof. Konopa pełnił funkcję dyrektora Instytutu Chemii i Technologii Organicznej oraz Żywnościowej, a w latach 1998-2003 – kierownika Katedry Technologii Leków i Biochemii. Profesor Konopa kieruje, począwszy od roku 1984, zespołem naukowym Chemii i Biochemii Związków Przeciwnowotworowych. Przedmiotem badań prowadzonych przez zespół były i są poszukiwania nowych potencjalnych leków przeciwnowotworowych oraz mechanizmy działania tych związków. Działalność naukowo-badawcza tego zespołu zaowocowała szeregiem wybitnych osiągnięć, zarówno w postaci publikacji w czasopismach najwyższej rangi, jak i praktycznych, w postaci związków chemicznych, które mają spore szanse na znalezienie zastosowania jako leki przeciwnowotworowe. Profesor Konopa jest autorem lub współautorem 88 publikacji w czasopismach naukowych, 213 komunikatów konferencyjnych, 5 podstawowych i 45 pochodnych patentów zagranicznych, kilkunastu patentów krajowych. Publikacje prof. Konopy i Jego zespołu są często cytowane w światowej literaturze naukowej; sumaryczna liczba cytowań tych prac wynosi ponad 500. Dwa związki opracowane w zespole prof. Konopy, pochodna imidazoakrydonu C-1311 oraz pochodna 4-metylo-1-nitroakrydyny C-1748 znajdują się w I fazie badań klinicznych. Ponadto prof. Konopa był współtwórcą technologii otrzymywania dwóch leków – Fenactilu i Tofranilu – produkowanych przez kilkanaście lat przez Zakłady Farmaceutyczne Polfa. Do jego dorobku należy kierowanie 16 projektami badawczymi finansowanymi przez KBN oraz kilkoma umowami z partnerami zagranicznymi.

Prof. Konopa jest twórcą oryginalnej, znanej i docenianej w międzynarodowej społeczności naukowej szkoły naukowej. Był promotorem w 15 zakończonych przewodach doktorskich. Dwoje członków zespołu naukowego prof. Konopy uzyskało niedawno stopień doktora habilitowanego. Kilku jego poprzednich współpracowników prowadzi działalność naukowo-dydaktyczną lub naukową na uniwersytetach amerykańskich, zajmując tam wysokie stanowiska, w tym także profesorskie.

Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne prof. Konopy zostały docenione poprzez przyznanie Mu licznych odznaczeń oraz wyróżnień, w tym Złotego Krzyża Zasługi, Krzyża Kawalerskiego i Oficerskiego Orderu Odrodzenia Polski. Profesor Konopa był laureatem 2 nagród indywidualnych i 4 zespołowych Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego oraz nagrody Wydziału Nauk Medycznych PAN.

Profesor Konopa opracował i prowadził wiele typów zajęć dydaktycznych, w tym wykłady dla studentów i doktorantów, m. in. z zakresu biochemii, molekularnych podstaw chemoterapii, chemoterapii przeciwnowotworowej i przeciwwirusowej oraz chemii hormonów.

Działalność prof. Konopy nie ograniczała się do macierzystej Katedry i Wydziału. Zajmował się on i nadal zajmuje wieloma zagadnieniami, których znaczenie ma szerszy zasięg. Korzystając z tej okazji, warto wymienić najważniejsze z nich.

- Prof. Konopa był przez wiele lat członkiem, a przez cztery kadencje przewodniczącym Uczelnianej Rady Bibliotecznej. Jego działalność na rzecz Biblioteki PG spotkała się ze szczególnie wysoką oceną. Profesor wniósł istotny wkład w stworzenie i utrwalenie wysokiej renomy, jaką cieszy się w gdańskim środowisku naukowym Biblioteka Główna PG oraz jej filia na Wydziale Chemicznym, mająca status Międzyuczelnianej Biblioteki Zbiorów Chemicznych i Biochemicznych.
- Prof. Konopa był wiceprzewodniczącym i niezwykle aktywnym członkiem Senackiej Komisji Statutowej, która opracowała Statut PG obowiązujący od roku 1991.
- Prof. Konopa był wieloletnim (1991 – 2003) kierownikiem Studium Doktoranckiego przy Wydziale Chemicznym. Studium to w okresie kierowania nim przez prof. Konopę dynamicznie się rozwijało i pod wieloma względami uznawane było za wzorcowe na PG.
- Na szczególne podkreślenie zasługuje bardzo dynamiczna i szeroka współpraca prof. Konopy i kierowanego przez Niego zespołu z wieloma zagranicznymi ośrodkami naukowymi z USA i Europy Zachodniej. Profesor był inicjatorem tej współpracy, przyczynił się do stworzenia możliwości odbywania staży naukowych przez wielu doktorantów i pracowników naukowo-dydaktycznych Wydziału Chemicznego. Doprowadził do podpisania i kierował realizacją kilku umów z partnerami zagranicznymi na ogólną kwotę ponad 300000 USD. Przyczynił się w istotny sposób do powiększenia i unowocześnienia infrastruktury naukowo-badawczej, w tym pozyskania unikatowej aparatury naukowej.

Profesor Konopa, po formalnym przejściu na emeryturę w roku 2004, prowadzi nadal aktywną działalność naukową i dydaktyczną. Jako profesor naukowo-badawczy pozostaje kierownikiem zespołu naukowego oraz wygłasza wykłady monograficzne dla studentów kierunku Biotechnologia. Jak już wspomniałem powyżej, dwie substancje opracowane w zespole prof. Konopy znajdują się obecnie w I fazie badań klinicznych, co oznacza dużą szansę na to, że mogą one stać się lekami przeciwnowotworowymi. Byłoby to osiągnięcie niezwykle znaczące i z całego serca życzymy Profesorowi, aby tak się właśnie stało. Jednocześnie składamy serdeczne życzenia zdrowia i wszelkiej pomyślności w realizacji innych planów zawodowych i osobistych.

PROFESOR WIESŁAW WOJNOWSKI

Działalność naukowa i dydaktyczna prof. W. Wojnowskiego związana jest nierozerwalnie od roku 1956 z Wydziałem Chemicznym Politechniki Gdańskiej, którego jest absolwentem. Torunianin z urodzenia, wyróżniający się absolwent tamtejszego Liceum Chemicznego, został gdańszczaninem z wyboru. Jeszcze w trakcie studiów rozpoczął pracę w Katedrze Chemii Nieorganicznej Politechniki Gdańskiej, przyjmując propozycję swojego mistrza, Profesora Włodzimierza Rodziewicza, ówczesnego kierownika Katedry Chemii Nieorganicznej, pioniera badań w dziedzinie chemii krzemu w Polsce. Przeszedł kolejne szczeble kariery nauczyciela akademickiego, początkowo jako młodszy i starszy asystent, a po obronie pracy doktorskiej w roku 1962 – adiunkt. W roku 1969 dr Wojnowski został powołany na stanowisko kierownika zespołu naukowo-badawczego w utworzonym wówczas Instytucie Chemii i Technologii Nieorganicznej. W roku 1971 uzyskał stopień doktora habilitowanego i został awansowany na stanowisko docenta. W roku 1980 otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego nauk chemicznych, a w roku 1989 – tytuł profesora zwyczajnego. Od 1 X 1989 r. prof. Wojnowski pełnił funkcję kierownika Zakładu Chemii Nieorganicznej, przemianowanego w roku 1991 na Katedrę Chemii Nieorganicznej Politechniki Gdańskiej. W latach 1969-1973 prof. Wojnowski był wicedyrektorem Instytutu Chemii i Technologii Nieorganicznej PG, a w latach 1978 – 1981 i 1987 – 1990 – pełnił funkcję prodziekana Wydziału Chemicznego PG. Pełnił też funkcję przewodniczącego Oddziału Gdańskiego Polskiego Towarzystwa Chemicznego w latach 1989-1992. Od 1990 r. jest członkiem Rady Naukowej Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN w Łodzi.

Profesor Wojnowski stworzył oryginalną, znaną i docenianą w międzynarodowej społeczności naukowej szkołę naukową. Był promotorem w 14 zakończonych przewodach doktorskich. Cztery osoby z zespołu naukowego prof. Wojnowskiego habilitowały się, a dwie uzyskały stanowisko profesora nadzwyczajnego PG. W stosunku do jednej z tych osób jest obecnie prowadzone postępowanie o nadanie tytułu naukowego.

Obszarem zainteresowań naukowych profesora Wojnowskiego jest chemia nieorganiczna, głównie chemia związków krzemosiarkowych i estrów kwasu ortokrzemowego, w tym rentgenograficzne badania strukturalne. Jest On powszechnie uważany za twórcę nowej dziedziny chemii związków krzemosiarkowych, wywodzących się z kwasu monotioortokrzemowego. Innym, ważnym obszarem działalności naukowej była chemia polisilanów, polimerów, których łańcuchy są złożone wyłącznie z atomów krzemu podstawionych organicznymi grupami bocznymi. Dziedziną tą zainteresował się Wiesław Wojnowski w połowie lat siedemdziesiątych ubiegłego wieku podczas stażu naukowego, który odbywał w Uniwersytecie Wisconsin w Madison, w laboratorium wybitnego chemika Roberta Westa. Podczas tego pobytu uczestniczył w opracowaniu metody otrzymywania rozpuszczalnych polisilanów. Po powrocie do kraju Wiesław Wojnowski opracował metodę syntezy krótkich łańcuchów polisilanowych zakończonych reaktywnymi grupami chlorosilanowymi, co umożliwiało budowę w sposób kontrolowany większych łańcuchów i wstawianie sekwencji polisilanowych do polimerów.

Profesor Wojnowski był zapraszany jako wizytujący profesor do wielu czołowych ośrodków naukowych, w tym do Uniwersytetu Illinois w USA, Uniwersytetu w Getyndze oraz Instytutu Ciała Stałego Maksa Plancka w Stuttgarcie, gdzie współpracował z wybitnym chemikiem von Schneringiem i nawiązał także bardzo owocną współpracę z profesorem Paetzoldem z Politechniki w Aachen. Właśnie w Stuttgarcie rozpoczął cykl badań strukturalnych, stosując metody chemii teoretycznej i krystalografię. Krystalografia stała się jego drugą pasją. Oznaczył wiele struktur otrzymanych przez siebie i kolegów ze swojego zespołu związków krzemo-siarkowych.

Profesor Wiesław Wojnowski jest autorem i współautorem ponad 160 artykułów naukowych oraz 22 patentów. Był wiceprzewodniczącym komitetu organizacyjnego *XVth FECHEM Conference on Organometallic Chemistry*, która odbyła się w Gdańsku w 2001 r.

Osiągnięcia naukowe i dydaktyczne profesora Wojnowskiego zostały docenione poprzez przyznanie Mu licznych odznaczeń oraz wyróżnień. Do najważniejszych odznaczeń należą: Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Komisji Edukacji Narodowej, Odznaka Honorowa Polskiego Towarzystwa Chemicznego oraz Medal Chińskiego Towarzystwa Naukowego (Chinese Chemical Society). Spośród wielu nagród warto wymienić: dwie nagrody indywidualne Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki (1980 i 1982), Nagrodę Ministra, Kierownika Urzędu Postępu Naukowo-Technicznego i Wdrożeń – Warszawa 1986 („..za szczególne osiągnięcie w dziedzinie postępu naukowo-technicznego: Opracowanie i wdrożenie do przemysłu spoiwa krzemianowego kopolimerowego Sikop") oraz nagrodę indywidualną I stopnia Ministra Edukacji Narodowej (1989 – „...z tytułu osiągnięć naukowych za badania dotyczące natury wiązań w krzemianach i tiokrzemianach").

Na szczególne wyrazy uznania zasługuje działalność dydaktyczna Profesora, do jakości której przywiązywał On zawsze

bardzo dużą wagę. Profesor Wojnowski prowadził przez wiele lat wykłady z chemii ogólnej i nieorganicznej dla studentów I i II roku oraz wykłady monograficzne dla doktorantów. Jest autorem licznych skryptów i pomocy dydaktycznych dla studentów. Za swoją działalność dydaktyczną otrzymał kilka nagród Rektora PG.

Warto zwrócić uwagę na kilka aspektów działalności prof. Wojnowskiego, których znaczenie wykracza poza kierowaną przez Niego przez wiele lat Katedrę.

- Profesor Wojnowski prowadził bardzo intensywną współpracę naukową z zagranicznymi ośrodkami badawczymi, w tym szczególnie z Republiki Federalnej Niemiec, m.in. z Max-Planck-Institut für Festkörperforschung w Stuttgarcie oraz Uniwersytetem Technicznym w Akwizgranie. Współpraca ta zaowocowała wieloma wspólnymi publikacjami naukowymi oraz stworzeniem warunków do odbycia staży naukowych przez liczne grono doktorantów i pracowników naukowych Wydziału Chemicznego PG.
- Dzięki szczególnym staraniom i zaangażowaniu prof. Wojnowskiego Katedra Chemii Nieorganicznej posiada od 1996 r. Pracownię Rentgenowskich Badań Strukturalnych Monokryształów z zakupionym, dzięki imiennej dotacji Fundacji Współpracy Polsko-Niemieckiej, 4-kołowym dyfraktometrem rentgenowskim. Aparat ten jest bardzo cennym elementem infrastruktury badawczej Wydziału Chemicznego.
- Prof. Wojnowski przez wiele lat pełnił funkcję redaktora działu CHEMIA Zeszytów Naukowych PG. Jego działalność w tym względzie przyczyniła się w istotny sposób do utrwalenia wysokiego poziomu naukowego prac publikowanych w tym dziale.
- Prof. Wojnowski angażował się zawsze, a szczególnie w ostatnich latach, w przedsięwzięcia związane z upamiętnieniem historii Politechniki Gdańskiej. Wyrazem tej działalności są opracowane przez Niego oraz przygotowywane wydawnictwa okolicznościowe. Ta forma działalności została przez Profesora szczególnie zintensyfikowana w ostatnim okresie, w związku z obchodami roku jubileuszowego naszej uczelni.
- Z inicjatywy prof. Wojnowskiego Rada Wydziału Chemicznego ustanowiła kilka lat temu specjalną nagrodę w postaci Medalu im. Prof. Włodzimierza Rodziewicza, przyznawaną co dwa lata szczególnie zasłużonym nauczycielom akademickim WCh. W latach 2002 i 2004 wyróżnienie to otrzymały prof. Teresa Sokołowska i prof. Zofia Libuś.

Moment formalnego przejścia na emeryturę w roku 2004 nie oznaczał dla prof. Wojnowskiego zwolnienia tempa pracy dydaktycznej i naukowej. Profesor prowadzi nadal wykłady z Chemii Nieorganicznej dla studentów I i II roku naszego Wydziału, a ponadto chętnie służy swoją wiedzą i doświadczeniem innym ośrodkom akademickim. Otrzymał On pod koniec ubiegłego roku, jako jeden z czterech wybitnych polskich naukowców starszego pokolenia, prestiżowe stypendium Fundacji na rzecz Nauki Polskiej w ramach programu „Nestor". Stypendium to zostało przyznane Profesorowi na wniosek Politechniki Koszalińskiej. Na tej właśnie uczelni prof. Wojnowski udziela pomocy w trudnym dziele tworzenia Katedry Chemii.

Jednym z najnowszych wyrazów uznania szczególnej pozycji naukowej prof. Wojnowskiego był fakt zadedykowania Profesorowi VII Ogólnopolskiego Sympozjum „Postępy w Chemii Związków Heteroorganicznych", zorganizowanego przez Centrum Badań Molekularnych i Makromolekularnych PAN w Łodzi wspólnie z Sekcją Związków Heteroorganicznych Polskiego Towarzystwa Chemicznego. Sympozjum to odbyło się 26 listopada 2004 roku w siedzibie CBMiM. Obecnie prof. Wojnowski wraz z kierowanym przez siebie zespołem naukowym rozpoczął realizację kolejnego grantu MNiI .

Na zakończenie niewątpliwie warto wspomnieć o nietuzinkowych zainteresowaniach pozanaukowych prof. Wojnowskiego. Jego główne hobby, to hodowla kaktusów (jest członkiem-założycielem Polskiego Towarzystwa Miłośników Kaktusów). Ponadto interesuje się meteorytami, muzyką klasyczną i country oraz historią chemii.

W swojej wieloletniej działalności naukowej i dydaktycznej prof. Wojnowski znakomicie potrafił i potrafi nadal łączyć poszanowanie tradycji i wierność wypracowanym standardom pracy nauczyciela akademickiego z otwartością i umiejętnością sprostania wyzwaniom współczesnej nauki. Składamy Mu jak najserdeczniejsze życzenia zdrowia i wszelkiej pomyślności w realizacji wielu ambitnych celów i zadań oraz w życiu osobistym.

Sławomir Milewski
Dziekan Wydziału Chemicznego

Zarys wspomnień z okazji 60-lecia działalności chemików na Wydziale Chemicznym Politechniki – w wyzwolonym Gdańsku

Gdy dopalały się jeszcze ruiny starego miasta Gdańska, a ciszę przerywały serie karabinów maszynowych i pepesz żołnierzy radzieckich, zdobywców tego prastarego grodu, do zniszczonych budynków politechniki we Wrzeszczu docierały już pierwsze grupy kandydatów na studia w tej historycznej Uczelni. Przybywali z całego świata – z prastarych ziem Rzeczpospolitej, z Wileńszczyzny i ze Lwowa, ze zniszczonej Warszawy, z zesłania na dalekiej Syberii, z obozów jenieckich i z polskich leśnych oddziałów partyzanckich.

Początki działania tej Uczelni po przerwie wojennej były trudne. Trzeba było usunąć zniszczenia i remanenty po pobycie armii niemieckiej w jej gmachach. Jednak już w październiku 1945 r. na Wydziale Chemicznym rozpoczęły się zajęcia dydaktyczne. Zapoczątkował je uroczysty wykład inauguracyjny wygłoszony w dniu 22 października 1945 roku przez wybitnego fizyka prof. Ignacego Adamczewskiego w Auditorium Maximum Politechniki dla studentów wszystkich wydziałów.

Na Wydziale Chemicznym studia rozpoczęły dwie grupy studentów. Dużą grupę studentów, którzy mieli ukończone studia gimnazjalne i matury uzyskane najczęściej na tajnych kompletach gimnazjalnych, przyjęto na I rok studiów. Na-

tomiast około 35 osób, które miały zaliczone studia na I roku nauki na konspiracyjnych kompletach uniwersyteckich, zakwalifikowano na II rok studiów. Bardzo nieliczni, przedwojenni studenci politechniki uzyskali możliwość indywidualnego studiowania.

Pierwszy zimowy semestr studiów był prowadzony w bardzo trudnych warunkach, gdyż sala wykładowa w starym, czerwonym budynku Wydziału Chemicznego, podobnie jak i inne pomieszczenia uczelni, była nieogrzewana. Słuchacze siedzieli skuleni w ławkach – ubrani w swetry, jesionki, wojenne battle-dressy, szaliki i czapki na głowach.

Wykładowcy, również w zimowych okryciach, spacerowali, wypisując na tablicach wzory reakcji chemicznych. Frekwencja na tych „zimnych" wykładach była stuprocentowa i zapał olbrzymi. Bo też wykładowcy byli świetni i o niebywałych życiorysach.

Wykłady z chemii organicznej prowadził prof. Leon Kamieński – przedwojenny wykładowca Uniwersytetu Wileńskiego i stypendysta Fundacji Kościuszkowskiej, która umożliwiła mu studia u przedwojennych noblistów na uniwersytetach szwajcarskich, a który okres wojenny spędził jako jeniec w obozie niemieckim, ucząc chemii swych kolegów – żołnierzy polskich.

Wykłady z chemii fizycznej prowadził w tym okresie słynny uczony – fizykochemik prof. Antoni Basiński, przedwojenny wykładowca Uniwersytetu Wileńskiego, który przeniósł się następnie z Gdańska na Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, gdzie zaproponowano mu stanowisko rektora tej uczelni. Wkrótce do tej pierwszej grupy słynnych profesorów na Wydziale Chemicznym dołączył również przedwojenny docent Uniwersytetu Warszawskiego, biochemik i enzymolog prof. Ernest Sym, mający uznany międzynarodowy dorobek naukowy. Profesor E. Sym działał w okresie wojennym w konspiracji, w tajnym laboratorium AK w Warszawie, i udało mu się przeżyć powstanie warszawskie. Niestety, pracując w Politechnice Gdańskiej, gdzie utworzył wybitną szkołę naukową i uzyskał jedną z pierwszych powojennych nagród państwowych, zginął tragicznie w katastrofie samochodowej. Lista wybitnych naukowców – pierwszych wykładowców Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej – obejmuje również nazwiska wielu innych wybitnych uczonych, do których należy zaliczyć również prof. Zygmunta Ledóchowskiego – specjalistę z zakresu technologii leków, który wypromował dużą grupę wybitnych młodszych uczonych.

Poza działalnością naukową i dydaktyczną na Wydziale Chemicznym, jak też na innych wydziałach Uczelni, trwało normalne życie studenckie. Warunki mieszkaniowe studentów były niezłe, gdyż poza akademikami, była w pierwszych latach powojennych pewna liczba wolnych pomieszczeń mieszkalnych we Wrzeszczu. Działał samorząd studencki, jak również studenckie kluby sportowe, w tym Akademicki Związek Sportowy, a także popularny Akademicki Związek Morski. Ten ostatni, dysponujący pewną ilością jachtów, umożliwiał szkolenie studentów Politechniki, organizując rejsy morskie początkowo w obrębie Zatoki i Zalewu Wiślanego, a następnie również na Bałtyku. Działał Aeroklub Gdański, początkowo na starym lotnisku we Wrzeszczu, do którego należała pewna grupa studentów, w tym także chemików. Kwitło również życie towarzyskie, zwłaszcza w okresie karnawałów, na balach organizowanych przez samorządy Wydziałów: Chemicznego, Budowy Okrętów, a także w bratnich uczelniach, jak w Akademii Medycznej i na jej Wydziale Farmaceutycznym. Cieszył się niemałym powodzeniem studencki teatr satyryczny.

Duże emocje w tych pierwszych latach wzbudził strajk studentów Politechniki, na który przyjechał, i na którym wystąpił ówczesny Minister Szkolnictwa Wyższego.

Ta studencka działalność społeczna nie zakłócała działalności dydaktycznej i naukowej Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej. Odbywały się w przewidzianym terminie pierwsze powojenne egzaminy dyplomowe studentów Wydziału Chemicznego, którzy w 1945 r. rozpoczęli studia na II roku studiów i już w roku akademickim 1949/50 – zdawali egzaminy dyplomowe. Pierwszymi dyplomantami byli: Romuald Juchniewicz (dyplom z zakresu chemii fizycznej i korozji) i Zbigniew Jedliński (dyplom z zakresu chemii organicznej).

Powojenni dyplomanci Wydziału Chemicznego pozostali w macierzystej uczelni lub zajęli stanowiska naukowe i organizacyjne w innych uczelniach, jak np. w Akademii Medycznej w Gdańsku, na Uniwersytecie Warszawskim, a także w przemyśle – głównie farmaceutycznym (zakłady farmaceutyczne w Tarchominie i Starogardzie Gdańskim), przemyśle tworzyw sztucznych i w przemyśle okrętowym.

Ci, którzy pozostali w macierzystej uczelni na Wydziale Chemicznym Politechniki, po uzyskaniu doktoratów i habilitacji przyczynili się w sposób istotny do rozwoju uczelni i przemysłu – o czym wspomniał w swym wystąpieniu inauguracyjnym z okazji 60-lecia Politechniki Gdańskiej JM Rektor Politechniki prof. Janusz Rachoń. („Pismo PG", październik 2004, str. 5).

Na podkreślenie zasługuje między innymi wkład zespołu prof. Z. Ledóchowskiego do rozwoju nowych technologii farmaceutycznych, a także osiągnięcia polimerowców z Wydziału Chemicznego, którzy opracowali nowe, oryginalne, opatentowane w kraju i za granicą polimerowe materiały konstrukcyjne, zastosowane między innymi do budowy kadłubów antymagnetycznych trałowców w Stoczni Marynarki Wojennej w Gdyni (które weszły również w skład floty NATO).

Są to tylko niektóre, wybrane spośród licznych, opracowania naukowe absolwentów Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej, które wniosły znaczący wkład do rozwoju nauki, a także polskiej gospodarki. Świadczą o tym również wysokie nagrody przyznawane pracownikom Wydziału Chemicznego. Należy również podkreślić, że nazwiska wielu absolwentów Wydziału Chemicznego Politechniki znane są i cenione nie tylko w kraju, ale również poza jego granicami, gdyż pełnią oni odpowiedzialne funkcje w redakcjach międzynarodowych czasopism, a także w zagranicznych radach naukowych i przemysłowych.

Te pierwsze lata powojennej działalności Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej zostały opisane również w monografii pióra znanego literata Pawła Jasienicy, wydanej pod znamiennym tytułem „Zakotwiczeni" przez Państwowe Wydawnictwo Naukowe (Warszawa, 1955 r.).

Zbigniew Jedliński
Centrum Chemii Polimerów PAN
Gliwice
Doktor honoris causa PG
Absolwent Wydziału Chemicznego 1948 r.

Aleksy Potocki

Organizator i wieloletni kierownik Zakładu Chemii i Technologii Kauczuków i Gumy

Aleksy Potocki – nasz Profesor

Docent dr inż. Aleksy Potocki, Wielkopolanin nie tylko z urodzenia w Mosinie w dniu 13.06.1909 r., ale również i sposobu postępowania. Pomorzanin z okresu pobierania nauki w Gimnazjum Matematyczno-Przyrodniczym w Inowrocławiu, które ukończył w 1929 r. Gdańszczanin z okresu studiów na politechnice w Gdańsku, odbytych w latach 1929 – 35, zakończonych uzyskaniem w dn. 24.06.1935 r. tytułu inżyniera dyplomowanego, oraz działalności zawodowej w latach 1949 – 79 i okresu zasłużonego odpoczynku, przerwanego odejściem do wieczności w dniu 21 sierpnia 2000 r.

Po ukończeniu studiów, dwudziestoczteroletni inżynier dyplomowany Aleksy Potocki przenosi się do Warszawy i w sierpniu 1935 r. podejmuje swoją pierwszą pracę zawodową w Zakładach Kauczukowych „Piastów" w Piastowie k. Warszawy, początkowo na stanowisku kierownika laboratorium, a następnie inżyniera produkcji. W mieście tym funkcjonują nadal owe Zakłady, pod nazwą zmienioną na Zakłady Przemysłu Gumowego zaś ich dyrektorem na przełomie lat 70. i 80. był mgr inż. Józef Dworakowski, absolwent Politechniki Gdańskiej i wychowanek docenta Aleksego Potockiego. W Piastowie posiada również swoją siedzibę Instytut Przemysłu Gumowego, w którym – w różnych okresach – trzech wychowanków doc. Aleksego Potockiego pełniło funkcje dyrektora: doc. dr inż. Mieczysław Gajewski – z-ca dyrektora ds. naukowych, mgr inż. Ryszard Kozera – dyrektor naczelny, dr inż. Wanda Parasiewicz – pełniąca od 1.12.1984 r. funkcję dyrektora ds. naukowych. Powyższe fakty przywołuję już na początku, gdyż miasto Piastów, z liczną grupą pracujących i mieszkających w nim wybitnych specjalistów w dziedzinie chemii i technologii kauczuków i gumy, było zawsze przedmiotem specjalnego zainteresowania doc. Aleksego Potockiego, jako wieloletniego członka Rady Naukowej wspomnianego Instytutu.

Dziewięcioletni okres pracy w Zakładach Kauczukowych w Piastowie i kierowanie Fabryką Opon Samochodowych „Stomil" w Poznaniu w latach 1945 – 47 na stanowisku inżyniera ds. produkcji, ukształtowały ostatecznie zainteresowania zawodowe inżyniera dyplomowanego Aleksego Potockiego.

Po przeniesieniu się do Gdańska w 1948 r., swoje zainteresowania kauczukami i gumą rozwija nadal, w Domu Handlowo-Przemysłowym Z. Ciecholewski w Gdańsku, którego był zarządcą w latach 1947 – 49.

Po czternastu latach pracy w przemyśle gumowym mgr inż. Aleksy Potocki w 1949 r. podejmuje pracę w Politechnice Gdańskiej i jako asystent, a następnie adiunkt, prowadzi działalność dydaktyczną, początkowo w Katedrze Technologii Chemicznej, a następnie w Katedrze Technologii Tłuszczów. Będąc ekspertem Polskiej Izby Handlu Zagranicznego, nauczanie studentów łączy z działalnością naukowo-usługową, opracowując dla Państwowego Przedsiębiorstwa „Polcargo" w Gdyni ekspertyzy i oceny dotyczące importowanego do kraju kauczuku naturalnego. W podanym okresie mgr inż. Aleksy Potocki prowadzi również intensywną działalność organizacyjną, zmierzającą do powołania na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej ośrodka naukowo-dydaktycznego, który dla rozwijającego się w kraju przemysłu gumowego przygotowywałby kadry z wyższym wykształceniem. Wysiłek organizacyjny mgr. inż. Aleksego Potockiego, wsparty przez ówczesne kierownictwo Wydziału i Uczelni, doprowadził do powołania w 1952 r. Zakładu Chemii i Technologii Kauczuków i Gumy i podjęcia działalności dydaktycznej w części zaadaptowanych piwnic oraz poddasza, mieszczących się w budynku Chemii A. Powstały Zakład, z jego kierownikiem mgr. inż. Aleksym Potockim i zatrudnionymi mgr. inż. Bernardem Dudkiem oraz techn. Władysławem Krystkiem, już w 1953 r. wypromował pierwszych pięciu inżynierów, którzy podjęli pracę w krajowym przemyśle gumowym. Z grupy absolwentów pierwszego rocznika wywodzi się doc. dr inż. Mieczysław Gajewski, wieloletni dyrektor ds. naukowych Instytutu Przemysłu Gumowego w Piastowie, późniejszy prof. nadzw. Politechniki Radomskiej. W 1954 r. specjalizację o nazwie chemia i technologia kauczuków i gumy ukończyło już następnych dziewięciu absolwentów, spośród których mgr inż. Sławomir Winiecki został, obok adiunkta Bernarda Dudka, drugim współpracownikiem mgr. inż. Aleksego Potockiego, który w 1955 r. uzyskuje awans na stanowisko zastępcy profesora. W maju 1959 r. zastępca profesora Aleksy Potocki zatrudnia Adolfa

Spotkanie doc. Aleksego Potockiego w Olsztyńskich Zakładach Przemysłu Oponiarskiego z grupą wychowanków, pracujących w tych Zakładach

Balasa, studenta piątego roku, który – po ukończeniu studiów na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej na specjalizacji chemia i technologia kauczuków – uzyskuje w styczniu 1960 r. etat asystenta. Zespół liczący łącznie z kierownikiem Zakładu czterech nauczycieli akademickich oraz jednego technika Władysława Krystka i sekretarkę Danutę Sztremer, w dziesięcioletnim okresie swojej działalności, obejmującym lata 1952 – 1962, przygotował pięćdziesięciu specjalistów z wyższym wykształceniem, z których zdecydowana większość podjęła pracę w przemyśle gumowym i dobrze się zasłużyła dla rozwoju tej gałęzi wytwórczości przemysłowej. W rozmowach prowadzonych przy różnych okazjach, doc. Aleksy Potocki wspominał absolwentów, którzy w omawianym okresie ukończyli studia na specjalizacji technologia kauczuków i gumy i uzyskali sukcesy w działalności zawodowej. Szczególnie mile wspominał Wandę i Kazimierza Parasiewiczów, którzy zawarli związek małżeński w okresie studiów (doc. Aleksy Potocki był gościem na ich weselu), mgr. inż. Olgierda Podoleckiego, mgr. inż. Henryka Jurkiewicza, późniejszych dyrektorów Przedsiębiorstwa Państwowego „Polcargo", z którym doc. Aleksy Potocki współpracował w początkowym okresie działalności zawodowej w Politechnice Gdańskiej, jak również mgr. inż. Zdzisława Rutkowskiego, eksperta ds. kauczuku, będącego pracownikiem wymienionego przedsiębiorstwa. Mgr inż. Stanisław Maciejkowicz, dyrektor ds. produkcji, i mgr inż. Jerzy Korpalski, pracownicy Zakładów Przemysłu Gumowego „Stomil" w Grudziądzu, oraz mgr inż. Kazimierz Wilczyński, dyrektor ds. produkcji Bydgoskich Zakładów Przemysłu Gumowego „Stomil", byli również absolwentami często wymienianymi przez doc. Aleksego Potockiego w toczących się rozmowach. Dr inż. Wojciech Gruszewski, przedstawiciel pracowników Politechniki Gdańskiej w Międzyzakładowym Komitecie Strajkowym w Stoczni Gdańskiej, ukończył również w 1958 r. specjalizację technologia kauczuków i gumy. Przywołując nazwiska wybranych absolwentów, chciałem przybliżyć czytelnikom osobowość doc. Aleksego Potockiego, w której swoje ugruntowane miejsce mieli zawsze jego uczniowie i współpracownicy.

Przy intensywnej działalności dydaktycznej i organizacyjnej, zmierzającej do pozyskania nowej aparatury naukowej i technologicznej, doc. dr inż. Aleksy Potocki rozwija również badania naukowe i technologiczne, ukierunkowane na potrzeby przemysłu, oraz nawiązuje równocześnie współpracę z przemysłem okrętowym i chemicznym.

Z lat 1952 – 62 pochodzi kilka opracowań technologicznych, które zostały przygotowane pod jego kierownictwem i wprowadzone do praktyki przemysłowej:

1. Opracowanie technologii wytwarzania wykładzin w postaci mas cementowo-lateksowych przeznaczonych do pokrywania pokładów statków (wspólnie z Bernardem Dudkiem i Sławomirem Winieckim), Budownictwo Okrętowe 4.1.1959.11.
2. Opracowanie technologii wytwarzania spienionego polichlorku winylu i jej wdrożenie do praktyki przemysłowej (wspólnie z Bernardem Dudkiem).
3. Opracowanie składów mieszanek gumowych do wytwarzania uszczelek gumowych dla przemysłu okrętowego, odpornych na oleje i materiały pędne,

Zjazd absolwentów Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej

Spotkanie w Katedrze Technologii Polimerów z okazji 80-lecia urodzin doc. Aleksego Potockiego

których produkcja została podjęta w Zakładach Mechaniczno-Okrętowych „Hydroster" w Gdańsku (wspólnie z S. Winieckim i B. Dudkiem) (publikacja w Zeszytach Naukowych Politechniki Gdańskiej, Chemia VIII 1965, 145-161).

4. Opracowanie gumowych łożysk mostowych przy współpracy z Instytutem Podstawowych Problemów Techniki PAN w Warszawie (wspólnie z B. Dudkiem) (publikacje w Archiwum Inżynierii Lądowej 1963.9.1.53-71 i Polimerach 1963,8.10, 382-392).

W końcu lat pięćdziesiątych, doc. Aleksy Potocki wspólnie z adiunktem Bernardem Dudkiem podjęli badania dotyczące opracowania metody oznaczania odporności termicznej poli(chlorku winylu). Do prowadzonych prac w 1960 r. zostaje włączony nowo zatrudniony asystent mgr inż. Adolf Balasa uzyskane rezultaty zostają opublikowane w czasopiśmie Polimery 1963, 7, 16-12. Ponadto w początkach lat sześćdziesiątych doc. A. Potocki wspólnie z adiunktem Bernardem Dudkiem i mgr. inż. Adolfem Balasem prowadził również badania dotyczące syntezy i sieciowania ciekłych polimerów polisiarczkowych oraz technologii wytwarzania polimerowych szczeliw utwardzanych w temperaturze pokojowej, będących przedmiotem zainteresowania Stoczni „Wisła" w Gdańsku Pleniewie. Uzyskane wyniki zostały opublikowane w Zeszytach Naukowych Politechniki Gdańskiej, Chemia XIII 1966, 91, 15-2 oraz 1966, 91, 29-40.

Poza pracami o charakterze stosowanym, realizowanymi wspólnie z trzema asystentami, doc. Aleksy Potocki prowadził również własne badania podstawowe, dotyczące zjawiska wzmacniania kauczuków za pomocą napełniaczy, jednego z podstawowych problemów, występujących w technologii gumy. Uzyskane przez niego wyniki przedstawił w pracy doktorskiej pt. „Zastosowanie elektrod proszkowych, jako nowa metoda określania własności wzmacniających sadz" przygotowanej przy promotorstwie prof. dr. hab. inż. Witolda Tomasiego, profesora Politechniki Warszawskiej, i obronionej na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej 23.11.1962 r. Recenzentami pracy byli: prof. Eligia Turska z Politechniki Łódzkiej i prof. Stanisław Porejko z Politechniki Warszawskiej. Uuzyskane wyniki badań, dotyczące aktywności napełniaczy za pomocą pomiarów potencjałów elektrod proszkowych, dr inż. Aleksy Potocki przedstawił w dwóch pracach, opublikowanych w czasopiśmie Przemysł Chemiczny 1962, 41, 317 – 320 i 1963, 42, 173 – 176.

W początkach lat sześćdziesiątych, w Zakładzie kierowanym przez dr. inż. Aleksego Potockiego, zapoczątkowany zostaje nowy kierunek badań, dotyczący wpływu pola elektrycznego na przebieg procesu polimeryzacji rodnikowej monomerów winylowych i uzyskane rezultaty zostają opublikowane w pracy doktorskiej dr. inż. Bernarda Dudka (1968), przygotowanej przy promotorstwie doc. dr inż. Aleksego Potockiego, który w 1966 r. uzyskał etat docenta.

W Zakładzie kierowanym przez doc. dr. inż. Aleksego Potockiego na początku lat sześćdziesiątych podjęty zostaje również inny kierunek badań, dotyczący politiouretanów, do syntezy których zostają wykorzystane ciekłe polimery polisiarczkowe, wcześniej opracowane w Zakładzie Chemii i Technologii Kauczuków i Gumy. Ważniejsze rezultaty badań, uzyskane w tym kierunku, zostały przedstawione w pracy doktorskiej dr. inż. Adolfa Balasa (1969), przygotowanej przy promotorstwie doc. Aleksego Potockiego i publikacji w Zeszytach Naukowych Politechniki Gdańskiej, Chemia XXIII 1971, 173, 115-132. W 1964 r. doc. Aleksy Potocki wspólnie z mgr. inż. Adolfem Balasem podejmują badania dotyczące syntezy, budowy i właściwości stałych kauczuków uretanowych, sieciowanych diizocyjanianami, nadtlenkami oraz wulkanizowanych siarką. Prace nad wymienionymi kauczukami były realizowane w ramach trzech oddzielnych umów, zawartych z Zakładami Chemicznymi w Bydgoszczy, których głównym wykonawcą i prowadzącym był mgr inż. Adolf Balas, najmłodszy wtedy asystent doc. Aleksego Potockiego. Uzyskane w tym okresie wyniki badań dokumentują dwie publikacje (Polimery 1966, 11, 9, 411-415 i Polimery 1968, 13, 10, 463-466) oraz osiem opracowań technologicznych, przekazanych Zakładom Chemicznym w Bydgoszczy. Docent Aleksy Potocki bardzo dużo uwagi poświęcał działalności dydaktycznej i w latach 1962 – 70; ponad pięćdziesięciu absolwentów Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej uzyskało wykształcenie specjalizacyjne w zakresie technologii kauczuków i gumy w Zakładzie Chemii i Technologii Kauczuków i Gumy, zorganizowanym i kierowanym przez doc. Aleksego Potockiego. Wielu absolwentów Wydziału Chemicznego, kończących w różnym okresie specjalizację chemia i technologia kauczuków i gumy, osiągnęło wysokie stanowiska w przemyśle gumowym. Należą do nich: mgr inż. Ryszard Kozera, dyrektor ds. produkcji w Olsztyńskich Zakładach Przemysłu Gumowego (późniejszy dyrektor Instytutu Przemysłu Gumowego w Piastowie), mgr inż. Krzysztof Malinowski, dyrektor ds. technicznych w podanych Zakładach, mgr inż. Marek Bonusiak, dyrektor ds. technicznych sprywatyzowanej Fabryki Opon Samochodowych OZOS w Osztynie, mgr inż. Grzegorz Głowacki, dyrektor ds. technicznych Bydgoskich Zakładów Przemysłu Gumowego „Stomil", mgr inż. Józef Papiński, dyrektor ds. produkcji w ALFA SYSTEMS, prof. dr hab. inż. Andrzej Kłonkowski, prof. nadzw. Uniwersytetu Gdańskiego, dr hab. inż. Witold Nierzwicki, prof. nadzw. Uniwersytetu Gdańskiego, dr hab. inż. Wacław Grzybkowski,

prof. nadzw. PG, kierownik Katedry Chemii Fizycznej PG, dr hab. inż. Michał Pilarczyk, prof. nadzw. Politechniki Gdańskiej, który jako dyplomant przygotował w Zakładzie Chemii i Technologii Kauczuków i Gumy pierwszą pracę magisterską w tematyce stałych kauczuków uretanowych, sieciowanych nadtlenkami. Profesor M. Pilarczyk jest również współautorem pierwszej pracy opublikowanej w czasopiśmie Polimery, dotyczącej owych kauczuków uretanowych. Podziw i specjalne zainteresowanie doc. Aleksego Potockiego wzbudzała grupa absolwentów specjalizacji chemia i technologia kauczuków i gumy, pracująca w Rafinerii Gdańskiej na bardzo odpowiedzialnych stanowiskach. Do nich należy były dyrektor naczelny mgr inż. Włodzimierz Dyrka, mgr inż. Marek Hera, dyrektor ds. produkcji Grupy LOTOS SA, dr inż. Wojciech Marjański, prezes Zarządu, dyrektor naczelny Spółki LOTOS LAB. Sp. z o.o. oraz mgr inż. Stanisław Ankiewicz, dyrektor Oddziału LOTOS OIL Sp. SA i mgr inż. Bogdan Lewko, specjalista w Grupie LOTOS SA. W okresie 1962 – 70 r. doc. Aleksy Potocki wiele uwagi poświęca działalności organizacyjnej, powiększając zatrudnienie w kierowanym przez siebie Zakładzie Chemii i Technologii Polimerów o mgr. inż. Leszka Kokota i mgr inż. Marię Rutkowską, absolwentkę Politechniki Łódzkiej (obecnie profesor tytularny w Akademii Morskiej w Gdyni), którzy włączeni zostali również do prac badawczych dotyczących elastomerów uretanowych. Dalsze powiększenie składu osobowego Zakładu Chemii i Technologii Polimerów nastąpiło w 1971 r., po zatrudnieniu dr. inż. Witolda Nierzwickiego. Ponadto w podanym okresie doc. Aleksy Potocki zatrudnił również techn. Barbarę Gospodarczyk, techn. Andrzeja Stelmasika, techn. Marię Nickel i techn. Tomasza Michałowskiego oraz panią Krystynę Szablowską, prowadzącą sekretariat Zakładu Chemii i Technologii Kauczuków i Gumy. Należy dodać, że szczególnie bliska doc. Aleksemu Potockiemu była grupa absolwentów specjalizacji chemia i technologia kauczuków, która podjęła pracę w Olsztyńskich Zakładach Opon Samochodowych. Jedno ze spotkań doc. Aleksego Potockiego z absolwentami, odbyte w Olsztynie, dokumentuje załączone zdjęcie. Równie bliska doc. Aleksemu Potockiemu, aczkolwiek mniejsza liczebnie, była grupa absolwentów, zatrudniona w Zakładach Chemicznych „Organika-Zachem" w Bydgoszczy: mgr inż. Waldemar Nowakowski, mgr inż. Bogdan Nowakowski, mgr inż. Zygmunt Mrówczyński, mgr inż. Anna Papińska, mgr inż. Józef Papiński, mgr inż. Marian Kowalski, mgr inż. Marek Lebiedziewicz. Wymieniona grupa przygotowała swoje prace w tematyce elastomerów uretanowych i została bardzo dobrze przygotowana do podjęcia prac w podanych Zakładach, z którymi prowadzona była współpraca w latach 1964 – 90.

Prof. dr hab. inż. Jacek Namieśnik, Dziekan Wydziału Chemicznego, w towarzystwie JM Rektora PG prof. dr. hab. inż. Aleksandra Kołodziejczyka, składa życzenia doc. Aleksemu Potockiemu okazji 90. rocznicy urodzin

Trwałym osiągnięciem organizacyjnym doc. Aleksego Potockiego, pochodzącym z tego okresu, jest pozyskanie środków finansowych ze Zjednoczenia Przemysłu Gumowego w Łodzi, które w ok. połowie pokryły budowę w stanie surowym budynku Chemii C (Hala Technologiczna) z widniejącą na nim tablicą, będącą formą podziękowania dla sponsorów finansujących rozbudowę Wydziału Chemicznego Politechniki Gdańskiej. Do budynku Chemii C, oddanego do użytku w 1973 r., zostaje przeniesiony Zakład Chemii i Technologii Kauczuków i Gumy, który w instytutowej organizacji Politechniki Gdańskiej zmienia w 1969 r. nazwę na Zakład Chemii i Technologii Polimerów i powiększa swój skład osobowy o pracowników Katedry Technologii Chemicznej, prof. Z. Rozmeja, doc. A. Kwiatkowskiego, dr. S. Rybińskiego, mgr inż. J. Foks, mgr inż. B. Masiulanis, mgr. inż. A. Rudnickiego, mgr Janinę Wesołowską i techn. Ludwika Sieniucia. Uzyskanie w omawianym okresie środków finansowych na zakup aparatury naukowo-badawczej i technologicznej, stanowiącej wyposażenie pomieszczeń hali technologicznej, użytkowanych przez Zakład Chemii i Technologii Polimerów, było również znaczącym osiągnięciem organizacyjnym doc. Aleksego Potockiego. Ważnym osiągnięciem, pochodzącym z tego okresu, było opracowanie przez doc. A. Potockiego, dr. B. Dudka i dr. A. Balasa, pięcioletniego programu badań dotyczących elastomerów uretanowych, który następnie w latach 1971 – 75 realizowany był w pełnym cyklu rozwojowym w ramach problemu węzłowego nr 00334, koordynowanego przez Zakłady Chemiczne w Bydgoszczy i finansowanego przez ówczesny Komitet Badań Naukowych w Warszawie. Elementem zamykającym omawiany okres działalności doc. Aleksego Potockiego było opracowanie wspólnie z dr. B. Dudkiem programu badań, dotyczącego anionowej polimeryzacji dienów, których proces syntezy i sieciowania byłby realizowany techniką reaktywnego odlewania (wtrysku), w której proces syntezy, podobnie jak w poliuretanach, byłby połączony z jednoczesnym formowaniem gotowych wyrobów.

Do realizacji w latach 1971 – 75 dwóch obszernych programów badawczych, dotyczących poliuretanów i polimeryzacji anionowej dienów, wykonywanych w problemie węzłowym i międzyresortowym. Docent Aleksy Potocki powołał cztery

grupy badawcze. W pierwszej grupie badawczej, kierowanej osobiście przez doc. Aleksego Potockiego w okresie 1971 – 75, prowadzono prace badawcze, dotyczące termoplastycznych elastomerów uretanowych. W skład tej grupy wchodzili: doc. dr hab. inż. Aleksander Kwiatkowski, dr inż. Bogumiła Masiulanis, dr inż. Janina Foks, mgr inż. Maria Rutkowska, mgr inż. Helena Janik, a także technicy: Grażyna Dębska i Janusz Hordyński. Druga grupa badawcza, w składzie: mgr inż. Sławomir Winiecki (prowadzący pięcioletnią umowę, zawartą z Zakładami Chemicznymi w Bydgoszczy), mgr inż. Elżbieta Boryń, mgr Tadeusz Latarski, techn. Barbara Wojciechowska i techn. Mieczysław Żuchowski, realizowała badania dotyczące opracowania technologii wytwarzania bezosnowowych opon poliuretanowych do pojazdów samochodowych oraz technologii wytwarzania poliuretanowych pasów napędowych. Trzecia grupa badawcza, w składzie: dr inż. Adolf Balas (prowadzący dwie umowy pięcioletnie, zawarte z Zakładami Chemicznymi w Bydgoszczy i dwie inne, zawarte z OBR „Meprozet" i Świdnicką Fabryką Urządzeń Metalowych w Świdnicy), mgr inż. Leonia Gajek, mgr inż. Grzegorz Pałka, mgr Regina Lisowska, mgr inż. Iwona Canowiecka; technicy: Andrzej Stelmasik, Piotr Buczkowski, Leszek Majewski, Marianna Buczkowska, prowadziła badania w dwóch głównych kierunkach. W pierwszym kierunku prowadzone były prace dotyczące syntezy i technologii wytwarzania mikroporowatych elastomerów, przeznaczonych dla przemysłu skórzanego. W drugim kierunku badań prowadzono prace dotyczące syntezy i technologii wytwarzania lanych elastomerów, przydatnych do wytwarzania poliuretanowych artykułów technicznych, przeznaczonych do użytkowania w szczególnie trudnych warunkach. Wyniki badań, uzyskane w tej grupie badawczej, były sukcesywnie wprowadzane do przemysłu w ramach umów wdrożeniowych i udzielanych licencji. W czwartej grupie badawczej, o składzie: dr inż. Bernard Dudek (prowadzący umowy), mgr inż. Bożena Płomińska, mgr inż. Bogdan Walczyński, mgr inż. Helena Janik, dr inż. Janina Foks; technicy: Barbara Gospodarczyk i Urszula Kalińska, prowadzone były badania dotyczące tzw. „żyjącej" polimeryzacji anionowej dienów i ich kopolimeryzacji sieciującej z monomerami winylowymi, zmierzające do uzyskania usieciowanych polimerów, otrzymywanych według zasad techniki reaktywnego odlewania. W późniejszym okresie dr inż. Janina Foks i dr inż. Helena Janik włączyły się również do badań dotyczących struktury nadcząsteczkowej elastomerów uretanowych. W omawianym okresie 1971 – 75 kontynuowane były również badania dotyczące wpływu pola elektrycznego na proces polimeryzacji monomerów winylowych, a uzyskane rezultaty przedstawione zostały w pracy doktorskiej dr. inż. Antoniego Rudnickiego (obrona w 1974 r.), przygotowanej przy promotorstwie doc. dr. inż. Aleksego Potockiego. Jesienią 1974 r. doc. A. Potocki przyjął do pracy na stanowisko chemika mgr. inż. Józefa Haponiuka, absolwenta Technische Hochschule Leuna – Merseburg ze specjalnością fizykochemia polimerów. J. Haponiuk w latach 1975 – 80 jako stypendysta przygotował w wymienionej uczelni pracę doktorską i po powrocie został włączony w 1981 r. do prac badawczych, dotyczących termoplastycznych elastomerów uretanowych.

W końcowym okresie działalności zawodowej, obejmującym lata 1976 – 79, doc. A. Potocki rozwijał kierunki badań, zapoczątkowane w 1971 r.

Docent Aleksy Potocki prowadził również działalność zawodową poza uczelnią, jako wieloletni członek Rady Naukowej: Instytutu Przemysłu Gumowego „Stomil" w Piastowie, Ośrodka Badawczo-Rozwojowego Przemysłu Gumowego w Poznaniu, Centralnego Ośrodka Gospodarki Magazynowej przy Urzędzie Rezerw Państwowych i członek Komisji Polimerów Komitetu Nauk Chemicznych PAN oraz Zespołu Problemowego do Koordynacji Prac Naukowo-Badawczych tworzyw poliuretanowych.

Po zakończeniu działalności zawodowej doc. Aleksy Potocki żywo interesował się dokonaniami pracowników Zakładu Chemii i Technologii Polimerów oraz swoich wychowanków. Dlatego też brał udział w kolejnych zjazdach absolwentów Wydziału Chemicznego, co dokumentują załączone zdjęcia. Uczestniczył, również w okazjonalnych spotkaniach pracowników Zakładu Chemii i Technologii Polimerów, a uroczystości odbyte w Katedrze z okazji jego 80. rocznicy urodzin dokumentuje zdjęcie. W 90. rocznicę urodzin doc. Aleksy Potocki otrzymał medal Politechniki Gdańskiej, będący wyrazem wyróżnienia i podziękowania dla Jubilata za Jego wkład w rozwój Uczelni i Wydziału Chemicznego, w którym zorganizował ośrodek naukowo-dydaktyczny, zajmujący się polimerami.

Na zakończenie należy również dodać, że doc. Aleksy Potocki niezwykle umiejętnie łączył swoją działalność zawodową z obowiązkami ojca sześciorga dzieci: Marii, Grzegorza, Barbary, Krystyny, ś.p. Katarzyny i Tomasza, którzy ukończyli studia na Politechnice Gdańskiej, przy czym Maria i Barbara są absolwentkami Wydziału Chemicznego specjalizacji technologia kauczuków i gumy. Należy dodać, że doc. Aleksy Potocki był bardzo dumny nie tylko ze swoich dzieci, ale również z dwanaściorga wnucząt, w których wychowaniu brał aktywny udział. Dwudziestego pierwszego sierpnia minie piąta rocznica śmierci doc. Aleksego Potockiego.

PS. W tekście artykułu znajduje się niewiele informacji, dotyczących doc. Aleksego Potockiego jako człowieka. Żywię nadzieję, że dane mi będzie napisać drugą część artykułu.

Adolf Balas

Limeryk

Raz pewien chemik z Gdańska,
Czując się rano z pańska,
Pomyślał – nie bez racji:
Wczoraj przy destylacji
Fantazja zbyt poniosła mnie ułańska.

Wojciech Chrzanowski

Romuald Juchniewicz

Korozja 1948 - 2001

Fot. 1. Profesor Juchniewicz w gabinecie

Życiorys profesora Romualda Juchniewicza jest podobny do życiorysów wielu mu współczesnych, których losy związane były z wojną, okupacją, repatriacją, osiedleniem się i działalnością w nowym środowisku. W tych trudnych czasach zrządzenia losu decydowały wielokrotnie o losach całych rodzin i karierach poszczególnych osób. Tak było również w przypadku profesora Romualda Juchniewicza.

Profesor Romuald Juchniewicz urodził się 1 października 1925 roku w Wilnie. Wstępne nauki pobierał w Publicznej Szkole Powszechnej w Wilnie, po ukończeniu której wstąpił do Państwowego Gimnazjum im. kr. Zygmunta Augusta. W roku 1940 profesor Romuald Juchniewicz przeniósł się do Szkoły Technicznej, która w późniejszym okresie przemianowana została na Wyższą Szkołę Techniczną. W roku 1944 złożył egzaminy maturalne i uzyskał świadectwo dojrzałości. Postać prof. Romualda Juchniewicza ściśle związana jest z Wydziałem Chemicznym Politechniki Gdańskiej. Profesor Juchniewicz był jednym z pierwszych absolwentów tego Wydziału, a następnie jego pracownikiem dydaktycznym. Był inicjatorem utworzenia kierunku badawczo-dydaktycznego zabezpieczeń przeciwkorozyjnych. W latach pięćdziesiątych XX wieku ten kierunek badawczy był w Polsce nowatorski. Przez cały okres swojej aktywności naukowo-dydaktycznej związany był z problematyką korozji i ochrony przed korozją. Profesor był rzecznikiem ścisłej współpracy środowiska naukowego ze środowiskiem gospodarczym. Temu przesłaniu był wierny do końca życia.

Działalność naukowo-technologiczna

Będąc studentem, profesor Romuald Juchniewicz został zatrudniony na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej. Od roku 1948 pracował na stanowisku młodszego asystenta w Zakładzie Chemii Fizycznej. W dniu 17 września 1948, po złożeniu egzaminu dyplomowego i obronie pracy dyplomowej zatytułowanej „Kinetyka utleniania cykloheksanolu aktywnym tlenem", profesor uzyskał stopień inżyniera chemika, magistra nauk chemicznych. Specjalizując się w problematyce ochrony przed korozją, pracując pod kierunkiem naukowym profesora Stefana Minca, w roku 1949 rozpoczął realizację pracy zatytułowanej: „Zależność potencjału stali od pH środowiska ciekłego w atmosferze tlenowej i beztlenowej". Praca ta była finansowana przez Sekcję Odbudowy Nauki Polskiej, działającą przy Prezydium Rady Ministrów. Już wtedy doceniano wagę problemów korozyjnych, nadając im stosowną rangę. To perspektywiczne działanie miało przynieść w niedalekiej przyszłości szereg wymiernych korzyści dla kraju i Politechniki Gdańskiej. W roku 1954, po obronie pracy zatytułowanej: „Zależność potencjału nieodwracalnej elektrody (stali) od pH środowiska jako wskaźnik trwałości antykorozyjnej", profesor uzyskał stopień doktora nauk chemicznych. Efektem tych wczesnych prac był szereg publikacji poświęconych ochronie katodowej kadłubów okrętowych.

We wrześniu 1957 roku profesor R. Juchniewicz został zaproszony przez jednego z ówczesnych liderów z dziedziny korozji profesora T. P. Hoara do odbycia rocznego stażu naukowego w Katedrze Metalurgii Uniwersytetu Cambridge.

Podczas pobytu w Anglii profesor nie zapomina o ochronie elektrochemicznej, podejmując jednocześnie nowy, bardzo atrakcyjny kierunek badań, jakim była korozja platynowców wskutek oddziaływania prądów przemiennych. Ten pozornie odległy od ochrony elektrochemicznej kierunek w dalszym okresie czasu doprowadził do badań elektrod (anod) nowej generacji, wykorzystywanych w ochronie katodowej. Tematyka ta stała się także podstawą pracy habilitacyjnej, zatytułowanej: „Badania anodowej korozji platyny wywołanej przepływem prądu nałożonego z wzrastającą sinusoidalną składową zmienną o częstotliwości 50Hz". Praca została obroniona na Wydziale Chemicznym Politechniki Warszawskiej w dniu 24 lipca 1967.

Problematyka prądów nałożonych i ich oddziaływań na elektrody platynowe i platynowane w latach sześćdziesiątych była już dobrze ugruntowana w Politechnice

Fot. 2. Wejście do budynku Katedry Metalurgii Uniwersytetu w Cambridge. Po środku prof. R. Juchniewicz

Gdańskiej i ściśle wiązana z osobą profesora oraz z powołanym w międzyczasie na Wydziale Chemicznym Zakładem Korozji Morskiej.

Utworzenie Zakładu Korozji Morskiej było konsekwencją dalekosiężnej polityki władz Wydziału, które zmierzały do ugruntowania i rozwoju ścisłej współpracy środowiska naukowego i gospodarczego.

Ten kierunek działalności naukowo-technologicznej doprowadził do nadania R. Juchniewiczowi w 1978 tytułu naukowego profesora nadzwyczajnego. Natomiast 29 czerwca 1988 r. nadano mu tytuł profesora zwyczajnego.

Profesor umiejętnie wiązał osiągnięcia naukowe z osiągnięciami praktycznymi. Jego rozwiązania inżynierskie, to ochrona szybów kopalni miedzi w Lubinie, Polkowicach i Rudnej oraz studni głębinowych w kopalni węgla brunatnego w Bełchatowie. Pod jego kierunkiem projektowano systemy ochrony katodowej wielu instalacji przemysłowych, rurociągów oraz infrastruktury komunalnej. Opracował i wdrożył ochronę elektrochemiczną filtrów bielarskich w International Paper Kwidzyn. Uczestniczył w opracowaniu i zainstalowaniu systemów ochrony katodowej na statkach zakotwiczonych na jeziorze Gorzkim. Będąc ekspertem UNIDO przebywał w Peru, Brazylii, na Kubie i w Kuwejcie.

Sposób ochrony wewnętrznych powierzchni rurociągów za pomocą ochrony katodowej został wyróżniony brązowym medalem na międzynarodowej wystawie EUREKA '95 w Brukseli. Wcielając w życie szereg pionierskich na owe czasy rozwiązań inżynierskich, profesor dbał o zastrzeżenia patentowe, które problemowo związane były z ochroną katodową podziemnych zbiorników paliwowych, zabezpieczeniami korozyjnymi puszek konserwowych, ochroną katodową wewnętrznych powierzchni rurociągów i instalacji wody ciepłowniczej, nowymi materiałami anodowymi oraz ochroną filtrów studziennych i studni głębinowych.

W latach 1969-1991 profesor kierował Zakładem Technologii Zabezpieczeń Przeciwkorozyjnych, a następnie, do roku 1995, przekształconą z Zakładu Katedrą o tej samej nazwie. W latach 1988-1991 pełnił funkcję dyrektora Instytutu Chemii i Technologii Nieorganicznej oraz Korozji na Wydziale Chemicznym.

Fot. 3. Profesorowie Wydziału Chemicznego, od lewej: prof. B. Drozdowski, prof. J. Dobrowolski i prof. R. Juchniewicz wraz z późniejszym doktorem honoris causa Politechniki Gdańskiej prof. Z. Jedlińskim

Działalność dydaktyczna

Profesor Romuald Juchniewicz był jednym z wielu mieszkańców Wileńszczyzny przybyłych do Gdańska, którzy swoje losy związali z Wydziałem Chemicznym Politechniki Gdańskiej. Studia wyższe, rozpoczęte jeszcze w Wilnie, profesor kontynuował po repatriacji na Uniwersytecie w Łodzi, a od roku 1946 profesor Romuald Juchniewicz studiował już na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej, jednocześnie pracując kolejno jako nauczyciel chemii i fizyki w I Gimnazjum i Liceum w Gdańsku, w Liceum Przetwórstwa Rybnego w Sopocie oraz w Szkole Asystentek Technicznych Akademii Lekarskiej w Gdańsku.

Fot. 4. Uroczystość przekazania nowych pomieszczeń. Stoją od lewej: dr W. Sokólski, prof. Z. Kowalski, mgr K. Kulesza, prof. B. Drozdowski, prof. J. Namieśnik, prof. J. Biernat, prof. E. Wittbrodt, prof. B. Mazurkiewicz, prof. R. Juchniewicz i A. Gorczyca – przedstawiciel Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego

W roku 1948 zostaje zatrudniony na stanowisku młodszego asystenta na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej, a po obronie pracy magisterskiej zostaje asystentem. W ten sposób rozpoczyna się jego działalność dydaktyczna, która doprowadziła do utworzenia na Wydziale Chemicznym oryginalnego kierunku dydaktycznego Technologii Zabezpieczeń Przeciwkorozyjnych. W ramach tego kierunku opracowane zostały ćwiczenia laboratoryjne i cykle wykładów. Powstały podręczniki dla studentów:

1. R. Juchniewicz, Katodowa, protektorowa i anodowa ochrona metali w technice. PWN, Warszawa 1960
2. R. Juchniewicz, Z zagadnień korozji metali. PWN, Warszawa 1965 r.
3. R. Juchniewicz, Technika przeciwkorozyjna, cz. I i II. PWSz, Warszawa 1974 i 1976

W roku 2000, w ramach monumentalnej serii Materials Science, wydana została przez wydawnictwo Wiley-VCH dwutomowa pozycja „Corrosion and Environmental Degradation". Rozdział ósmy tego opracowania „Cathodic and anodic protection" został opracowany przez R. Juchniewicza i współpracowników.

Bardzo ważnym przedsięwzięciem w życiu profesora była nadbudowa trzeciego piętra na budynku Chemii „C", zrealizowana ze środków własnych Katedry.

Nowo powstałe pracownie i laboratoria w znaczący sposób poprawiły warunki pracy dydaktycznej.

Pod kierunkiem prof. R. Juchniewicza od 1969 na kierunku Technologia Zabezpieczeń Przeciwkorozyjnych dyplomy magisterskie i inżynierskie otrzymało 400 absolwentów. Z jego inicjatywy powołano na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej 3,5-letnie stacjonarno-zaoczne Studium Zabezpieczeń Przeciwkorozyjnych, które kształciło studentów w latach 1992-1997. W ramach tego Studium dyplom uzyskało 140 absolwentów. Z uwagi na zapotrzebowanie przemysłu na specjalistów z dziedziny zabezpieczeń przeciwkorozyjnych, zostało powołane w 1970 roku dwusemestralne podyplomowe Studium Technologii Zabezpieczeń Przeciwkorozyjnych, które ukończyło 460 absolwentów.

Przedstawione liczby są imponujące i świadczą o dużej aktywności dydaktycznej i trosce profesora o wykształcenie kadr inżynierskich. Poza kształceniem inżynierów, profesor był promotorem w ośmiu przewodach doktorskich: dr inż. Jerzy Walaszkowski (1975), dr inż. Wojciech Sokólski (1981), dr inż. Serag Morsy (1980), dr inż. Andrzej Widuchowski (1984), dr inż. Władysław Bohdanowicz (1986), dr inż. Jezmar Jankowski (1995), dr inż. Krzysztof Żakowski (1998), dr inż. Jacek Rozwadowski (1999).

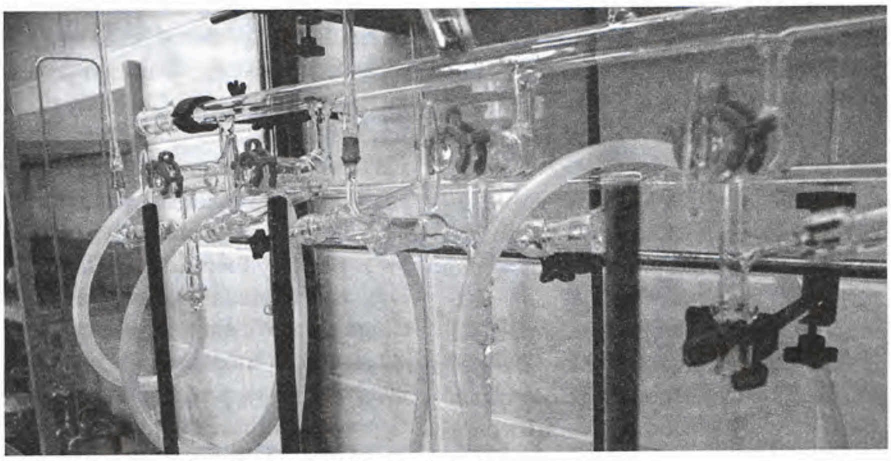
Wileńska, dobrotliwa natura sprawiała, że profesor był lubianym dydaktykiem, a charakterystyczny wileński akcent jednoznacznie kojarzono z jego osobą.

Jak zapamiętano profesora

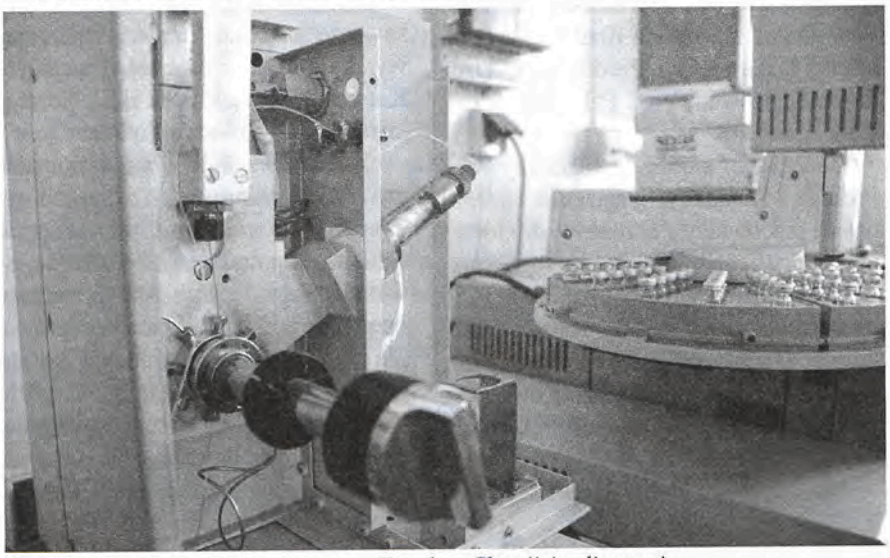
Korozja i ochrona przed korozją są niezwykle ważną dziedziną wiedzy. Poza aspektami inżynierskimi, jest ona ściśle związana z aspektami ekonomicznymi, z bezpieczeństwem ekologicznym, z bezawaryjną eksploatacją urządzeń i instalacji. Korozja materiałów jest także jedną z sił napędowych tak dynamicznie rozwijającego się obecnie kierunku, jak i stanowi inżynieria materiałowa. Będąc jednym z liderów nauki o korozji, profesor dostrzegał te kwestie. Cała jego działalność związana była z nadaniem stosownej rangi problemom korozyjnym. Służyły temu liczne publikacje (ponad 100), liczne patenty (około 50) oraz referaty konferencyjne. Profesor był członkiem rad wydawniczych czasopism: Corrosion Science i Corrosion Review. Był przedstawicielem Polski w Światowej Radzie Korozji. Za swoją działalność został odznaczony Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Profesor był człowiekiem pogodnym, życzliwym, potrafiącym jednać sobie ludzi. Jego pasją była ochrona elektrochemiczna i pelargonie, które również obecnie zdobią pomieszczenia Katedry Elektrochemii, Korozji i Inżynierii Materiałowej.

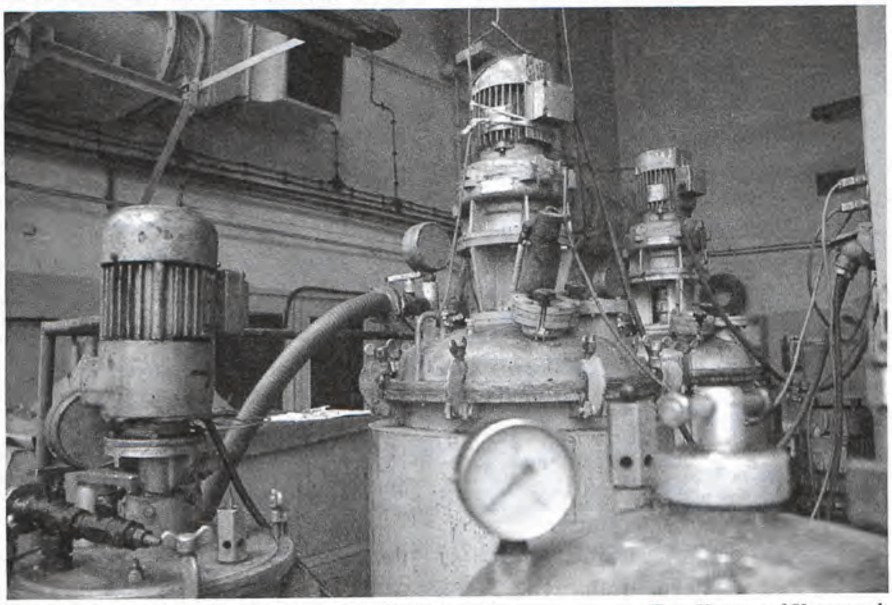
Kazimierz Darowicki

Linia próżniowa, Katedra Chemii Nieorganicznej

Desorber termiczny skonstruowany w Katedrze Chemii Analitycznej

Synteza polimerów, Katedra Technologii Polimerów

Fot. Krzysztof Krzempek

Aleksander Kwiatkowski

Drewno – torf – bursztyn

W dniu 17 lutego br. na Wydziale Chemicznym PG odbyło się bardzo miłe spotkanie z okazji (przypadającego 6 stycznia) 80-lecia urodzin Pana Profesora Aleksandra Kwiatkowskiego, który całe swoje życie zawodowe poświęcił pracy naukowej i dydaktycznej na naszej Uczelni. Spotkanie to zorganizowali z inicjatywy prof. A. Balasa, Kierownika Katedry Technologii Polimerów, współpracownicy Profesora Kwiatkowskiego z tej Katedry. Aktywnie uczestniczyli w nim również m.in. Pan Rektor Aleksander Kołodziejczyk, Pan Dziekan Sławomir Milewski oraz Pan prof. J. F. Biernat – Kierownik Katedry Technologii Chemicznej, w której Jubilat pracował przez kilka ostatnich lat poprzedzających przejście na emeryturę. Katedrę tę reprezentowali także Pani dr. hab inż. Maria Bocheńska, prof. ndzw. PG, Pani dr inż. Pertkiewicz-Piszcz oraz emerytowany prof. PG – Pan dr inż. Kapczyński.

Obecni byli najbliżsi z Rodziny Pana Profesora Kwiatkowskiego oraz obecni i dawni pracownicy Polimerów, doktoranci Katedry Technologii Polimerów, a także współpracownicy Jubilata z Jego pierwszej placówki na PG – Katedry Technologii Chemicznej Drewna: Pani dr inż. Janina Foks, Pan mgr inż. Jan Kowalski – późniejszy wieloletni ekspert Polcargo, i pisząca te słowa.

Przybyli wszyscy czworo doktoranci Prof. Kwiatkowskiego, emerytowana sekretarka Katedry Technologii Polimerów Pani Krystyna Szablowska – dobry duch Katedry i humanistka w każdym calu, oraz nasza wieloletnia wydziałowa finansistka, tak bardzo przez nas wszystkich lubiana i ceniona, Pani mgr Agnieszka Tracz.

A teraz krótki rys biograficzny Jubilata i garść wspomnień.

Aleksander Kwiatkowski urodził się w Kozienicach na ziemi kieleckiej, w rodzinie nauczycielskiej. Pierwsze dwie klasy gimnazjum ukończył w Poznaniu, jeszcze przed rozpoczęciem II wojny światowej, która spowodowała potem Jego kilkuletnią rozłąkę z rodzicami. W tym czasie, pracując pomocniczo w majątku ziemskim koło Kalwarii Zebrzydowskiej, sam kontynuował naukę z zakresu dalszych klas gimnazjum, a następnie, w 1943 r., podjął naukę w liceum rolniczym (Technische Landbauschule) w Czernichowie, które ukończył już po wyzwoleniu w roku 1945. W tym też roku złożył jako ekstern egzamin maturalny, a na jesieni, po zdaniu egzaminu wstępnego, został przyjęty na studia na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej. Ukończył je w roku 1950 na specjalizacji Technologia Chemiczna Drewna, uzyskując tytuł magistra inżyniera, przy czym pracował już wcześniej przez rok jako zastępca młodszego asystenta. Tak, bywały kiedyś takie etaty. W Katedrze Technologii Chemicznej Drewna i Torfu, kierowanej przez prof. Zbigniewa Rozmeja, Pan Kwiatkowski awansował do stopnia adiunkta (rok 1953) i wykonał swoją pracę doktorską pt. „Występowanie i skład bitumów torfowych", po obronie której uzyskał tytuł doktora nauk technicznych (rok 1961). Zainteresowanie torfem w pracach badawczych wynikało m.in. z ówczesnej współpracy Katedry z Lęborskim Przedsiębiorstwem Wydobywania i Przerobu Torfu.

Tematyce składu wosków, bitumów i związków humusowych z torfu poświęcone były w większości prace badawcze Jubilata do połowy lat 60. (ubiegłego już wieku!). Zakończyły się one przedstawieniem jako pracy habilitacyjnej opracowania pt. "Zur Zussamensetzung der Harzbestandteile der Torfbitumina", wydrukowanego przez wydawnictwo Państwowego Instytutu Badawczego w Helsinkach, w którego Laboratorium Technologii Torfu Pan Kwiatkowski wykonał część prac związanych z habilitacją. Przebywał tam w ramach stypendium Fundacji Forda w latach 1962-63. Był to jeden z bardzo nielicznych wówczas wyjazdów pracowników naszego Wydziału na staż naukowy do kraju nienależącego do obozu tzw. Krajów Demokracji Ludowej, znajdujących się, jak Polska, w orbicie wpływów Związku Radzieckiego.

W Instytucie w Helsinkach Pan Kwiatkowski prowadził także badania nad składem pyłków kwiatowych, które zapoczątkował wcześniej na Politechnice we współpracy ze znanym botanikiem Panią prof. Lubliner-Mianowską.

W obecnej dobie, w pracach badawczych wracamy często do naturalnych związków chemicznych i do ich znaczenia dla naszego organizmu, chociaż badania takie były oczywiście odwieczne. Np. borowina stosowana od dawna w balneologii, to kwaśna odmiana torfu, a od lat 60., zespół prof. Stanisława Tołpy z Wrocławia wytwarzał przez eluowanie z torfu preparaty o działaniu antynowotworowym.

Prace Pana A. Kwiatkowskiego na temat torfu i składu pyłków kwiatowych wpisały się do wiedzy o przebogatym źródle różnorodnych związków chemicznych, jakim jest świat roślin – żywych, jak i przetworzonych w warunkach naturalnych.

Po kolokwium habilitacyjnym na naszym Wydziale, a następnie zatwierdzeniu przez CKK, Pan Kwiatkowski uzyskał w roku 1966 stopień naukowy doktora habilitowanego nauk technicznych.

Działalność dydaktyczna Profesora Kwiatkowskiego na PG związana była do roku 1969 z prowadzeniem przedmiotów specjalizacyjnych z technologii chemicznej drewna; prowadził on również wykłady i zajęcia z chemii ogólnej dla Wydziału Budownictwa Wodnego PG. Jednocześnie od roku 1964 prowadził wykłady z podstaw ogólnej technologii chemicznej i technologii organicznej na naszym Wydziale. Po roku 1969, ze względu na reorganizację Wydziału i zlikwidowanie specjalizacji technologii chemicznej drewna, Profesor Kwiatkowski włączył się aktywnie w prace badawcze i dydaktyczne zespołu Zakładu Chemii i Technologii Chemicznej Polimerów i Gumy, ówczesnego Instytutu Chemii i Technologii Organicznej oraz Żywnościowej. Wraz z pełnieniem funkcji wicedyrektora ds. dydaktycznych tego Instytutu, rozpoczęły się kilkuletnie Jego prace w komisji opracowującej nowe programy nauczania na Wydziale Chemicznym PG.

Po roku 1970, w ramach współpracy z Zakładami Chemicznymi w Bydgoszczy, prace badawcze Jego związane były z syntezą i przetwórstwem termoplastycznych poliuretanów. Następnie, w kooperacji z Ośrodkiem Badawczo-Rozwojowym Pomerycznych Tworzyw Skóropodobnych w Pionkach, pracował nad nową, bezrozpuszczalnikową technologią tego typu tworzyw z poliuretanów. W ramach tematyki polimerowej Profesor Kwiatkowski kierował szeregiem prac magisterskich i był promotorem trzech prac doktorskich, a mianowicie: pracy doktorskiej Marii Rutkowskiej, obecnie prof. mianowanego i kierownika Katedry Chemii w Akademii Morskiej w Gdyni, Wojciecha Marjańskiego, obecnie kierownika Laboratorium Badawczego w Grupie LOTOS, oraz

Heleny Janik – obecnie habilitantki na naszym Wydziale. Czwarta z prac doktorskich, wykonanych pod promotorstwem Profesor Kwiatkowskiego przez Małgorzatę Kucharską, obejmowała badania nad naszym bałtyckim skarbem – bursztynem. Pani dr Kucharska jest współautorką kilku artykułów Profesora i pracuje nadal w branży bursztynowej.

Z zestawienia, jakiego na spotkaniu dokonał prof. A. Balas, wynika, że opublikowany dorobek naukowy Profesor Kwiatkowskiego obejmuje łącznie 109 pozycji, w tym 41 artykułów, 38 referatów i komunikatów na konferencjach krajowych i zagranicznych, 11 artykułów monograficznych, 3 skrypty, 4 patenty, 2 normy i kilkanaście innych publikacji. Jest on także współautorem ponad 20 opracowań technologicznych niepublikowanych. Profesor Kwiatkowski kierował łącznie 38 pracami magisterskimi. Za całokształt pracy naukowej i dydaktycznej został odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi (1973 r.) oraz Medalem 40-lecia PRL (1985 r.). Wyróżniony został 25 nagrodami Rektora PG za prace naukowe i dydaktyczne, a w roku 1987 otrzymał Nagrodę Indywidualną Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego za osiągnięcia dydaktyczno-wychowawcze.

A teraz kilka moich osobistych wspomnień, jako że pracowałam z Profesorem A. Kwiatkowskim w Katedrze Technologii Chemicznej Drewna od roku 1962, a potem razem przekwalifikowaliśmy się (z konieczności) na tematykę polimerów syntetycznych. Ze spraw dotyczących pracy zawodowej pamiętam zawsze bardzo rzeczowe dyskusje i rady ze strony Pana Kwiatkowskiego, a ze spraw bardziej ogólnych celne, choć czasem bardzo ostre opinie. Z czasu pobytu Pana Kwiatkowskiego na stażu w Finlandii pamiętam Jego ciekawe i barwne listy, jakie pisał do Katedry. W naszej szarej rzeczywistości Polski Ludowej trudno nam było np. uwierzyć, że tam nawet zimową porą co krok można było spotkać stoiska z wszelkimi południowymi owocami, a w sklepach bogactwo wszelkich towarów. Po około rocznym stażu w kapitalistycznym kraju Pan Kwiatkowski powrócił z samochodem VW „garbusem". Miałam nieraz przyjemność wracać nim po pracy do domu, po drodze, kiedy Pan Kwiatkowski jeździł po Małżonkę, która kierowała Sanatorium Reumatologicznym dla dzieci. Słyszeliśmy wtedy najczęściej: "jadę po moje Ślubne Szczęście". Polecam te sympatyczne słowa obecnym młodym i nieco starszym mężom. Na pierwsze nasze wczasy rodzinne w OWPG w Czarlinie z trójką małych dzieci zostaliśmy zawiezieni tymże „garbusem"– z własnej inicjatywy Właściciela.

Państwo Kwiatkowscy byli jednymi z pierwszych na Wydziale, którzy podróżowali ze swoimi dwiema córeczkami do Rumunii, Jugosławii, Norwegii. Raczyli nas potem opowiadaniami i pięknymi zdjęciami. Dziś córki Pana Profesora mają już swoje rodziny. Starsza, Barbara, absolwentka naszego Wydziału (mąż Bogdan Lewko) – także pracuje naukowo w Katedrze Biochemii Akademii Medycznej w Gdańsku, a młodsza, Aleksandra, jest z zawodu prawnikiem. Państwo Kwiatkowscy mają czworo wnucząt, którym w dzieciństwie poświęcali wiele czasu i serca. Obecnie troje z nich to już studenci. Jednym z życzeń skierowanych do Profesora Kwiatkowskiego na spotkaniu było życzenie, aby najmłodsza wnuczka została chemiczką.

I jeszcze kilka innych wspomnień.

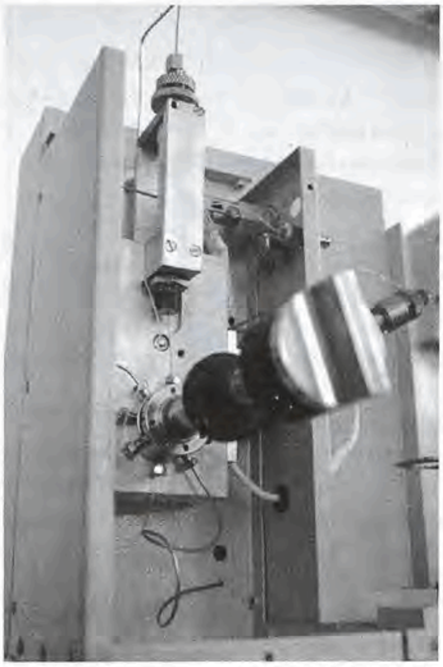
Pan Dziekan Milewski, który był słuchaczem wykładów Profesora Kwiatkowskiego (i bardzo dobrym studentem), opowiadał, ż niektórzy studenci zdawali egzamin z technologii chemicznej po kilka razy. Zasze jednak ci, którzy nie zdali, byli dokładnie informowani przez Profesora – dlaczego.

Doktor W. Marjański, gratulując Jubilatowi znakomitej kondycji, wspominał, że zarówno on, jak i inni doktoranci mogli zawsze liczyć na wspólną dyskusję z Profesorem, i to przy świetnej kawie parzonej w specjalnym węgierskim (metalowym) ekspresie, z którego sączył się bardzo mocny i aromatyczny napar.

Pani dr Janik przypomniała nam, jak to w latach 80., w czasie ogromnej u nas inflacji, kiedy dolary osiągały niebotyczne wartości w złotówkach, Profesor Kwiatkowski prenumerował ulubione czasopismo „National Geographic", którego numery chętnie nam też udostępniał.

Mimo przejścia, w ostatnich latach pracy na PG, do Katedry Technologii Chemicznej, Pan Profesor Kwiatkowski nie zapominał o starej Katedrze, ani wtedy, ani po przejściu na emeryturę. Zawsze chętnie brał udział w ważnych spotkaniach, jak np. przy okazji 90-lecia Profesora Potockiego – pierwszego kierownika Katedry Technologii Polimerów i Gumy, „oblewania" profesury Pana A. Balasa, czy też z okazji odejścia na emeryturę pracowników Katedry. Przybywał do nas nawet wtedy, gdy sam przeżywał ciężkie chwile. I za to, jak również za wszystko, o czym pisałam wcześniej, jesteśmy Mu wszyscy bardzo wdzięczni i życzymy serdecznie stu lat w zdrowiu i pogodzie ducha.

Bogumiła Masiulanis

Analiza środowiskowa, Katedra Chemii Analitycznej

Synteza polimerów, Katedra Technologii Polimerów *Fot. Krzysztof Krzempek*

Dlaczego warto studiować na Wydziale Chemicznym?

Krótki dramat prostej treści
i kiepskiej formy

OSOBY DRAMATU:
KORYFEUSZ
STUDENT WYDZIAŁU CHEMICZNEGO
DAIMONION
WYKŁADOWCA
CHÓR STARCÓW w osobach BOHRA, MARII CURIE, HEISENBERGA, LEWISA, ARRHENIUSA, BROENSTEDA i innych

NIE OBOWIĄZUJE ZASADA JEDNOŚCI CZASU oraz MIEJSCA.

Scena: *tradycyjny plac przedpałacowy.* Rolę pałacu gra POLITECHNIKA GDAŃSKA.

(wchodzi Koryfeusz)

KORYFEUSZ:
Idzie już, nadchodzi - student potencjalny!
Nawet ładny z twarzy, może ciut owalny -
Cóż to jednak wadzi! Hej, studencie drogi,
Wstąpże choć na chwilę w nasze zacne progi!

STUDENT: (przylatuje na skrzydłach wiatru)
Chybaż to Arkadia, ta Politechnika!
Jakież zacne grono męża tutaj wita!
Bohr, Heisenberg, Lewis, Broensted, Maria Curie,
Czyliż więcej mędrców w murach tych się kryje?

CHÓR STARCÓW:
Mędrców Armia cała, lecz nie nas, w istocie,
Nasze fizys ujrzysz jedynie w gablocie;
W głowach wykładowców mądrość jednak nasza -
Pragną się nią dzielić, dziekan Cię zaprasza!

(*tańczą otuleni lekkością rymu*)

STUDENT:
Nie skorzystać - klęska; takie zaproszenie!
Stawię się, koniecznie, na zaprzysiężenie;
Wszakże mam ja indeks, nagrodę w konkursie
Tak! Wydział Chemiczny w życia mego kursie!

(*odlatuje na skrzydłach wiatru, zachwycony życiem*)

KORYFEUSZ:
Och, dał się przekonać! Zwycięstwo mądrości!
Stanie się chemikiem aż do szpiku kości;
Nie będzie żałował, pozna smak odkrycia,
Laboratoryjnych ćwiczeń, substancyj użycia!

CHÓR STARCÓW:
Nie będzie żałował, nie,
Żałował nie będzie - ach!
Nie będzie żałował, nie,
Krew nie pójdzie w piach!

(roztańczeni schodzą ze sceny)

Mijają wakacje.

Scena: *Audytorium Chemiczne. Rozpoczyna się wykład z chemii nieorganicznej.*

WYKŁADOWCA:
Och, ileż młodzieży! Młodość, młodość idzie!
I tak licznie przyszli! Zaszczyt Was tu widzieć!
Wzruszyłam się szczerze, mowa ma szwankuje
Więc wypowiem krótko: niemądry, kto kuje
Materiał zadany! Kluczem zrozumienie!
Zapytajcie prędko biegłe swe sumienie -
Po cóż tu jesteśmy? Czyliż z konieczności?
Gdzież tam! Chcemy zgłębiać arkana mądrości,
Chemyję studiować! Okiełznać pierwiastki!
Pełną wiedzę posiąść, ni żadnej namiastki!
Weźcie swe tobołki, pora w drogę ruszać;
Kto zechce - zawróci; nie ma co się zmuszać!

(Cały Wydział rusza w drogę po wiedzę)

Mija pół roku.

Scena: Toż samo Audytorium Chemiczne. Rozpoczyna się wykład z mikrobiologii ogólnej. Na sali tłumy, a sam wśród tłumu znajomy już student.

DAIMONION:
Ach, mój nosicielu, pięknie mąż ten prawi;
Do refleksji zmusza, gdy trzeba - rozbawi;
Teraz jednak pora refleksyj się zdarza:
Powiedz mi, Tomaszu, ty na aptekarza?

STUDENT:
Gdybym aptekarzem zostać chciał w mym życiu,
Farmację bym zaczął, spędzał czas w ukryciu
W mej izdebce zimnej, na pamięć się ucząc,
Grzejąc się przy świeczce i przekleństwa mrucząc,
A tak - jestem tutaj, w ciepłej, wielkiej sali
Miły wykładowcy głos mię sięga z dali,
Apteka - i owszem, lecz ja pragnę szczerze
Leki produkować! spędzić życie w wierze

Iż remedium stworzę na jaką chorobę
Która pro populo dziś się kończy grobem!

DAIMONION:
Wymyślać szczepionki! Produkować leki!
Stworzyć coś, co przetrwa przez kolejne wieki!
Pomocą się zająć, remediów erratą!
Żywota przedwczesną i zdrowia utratą!

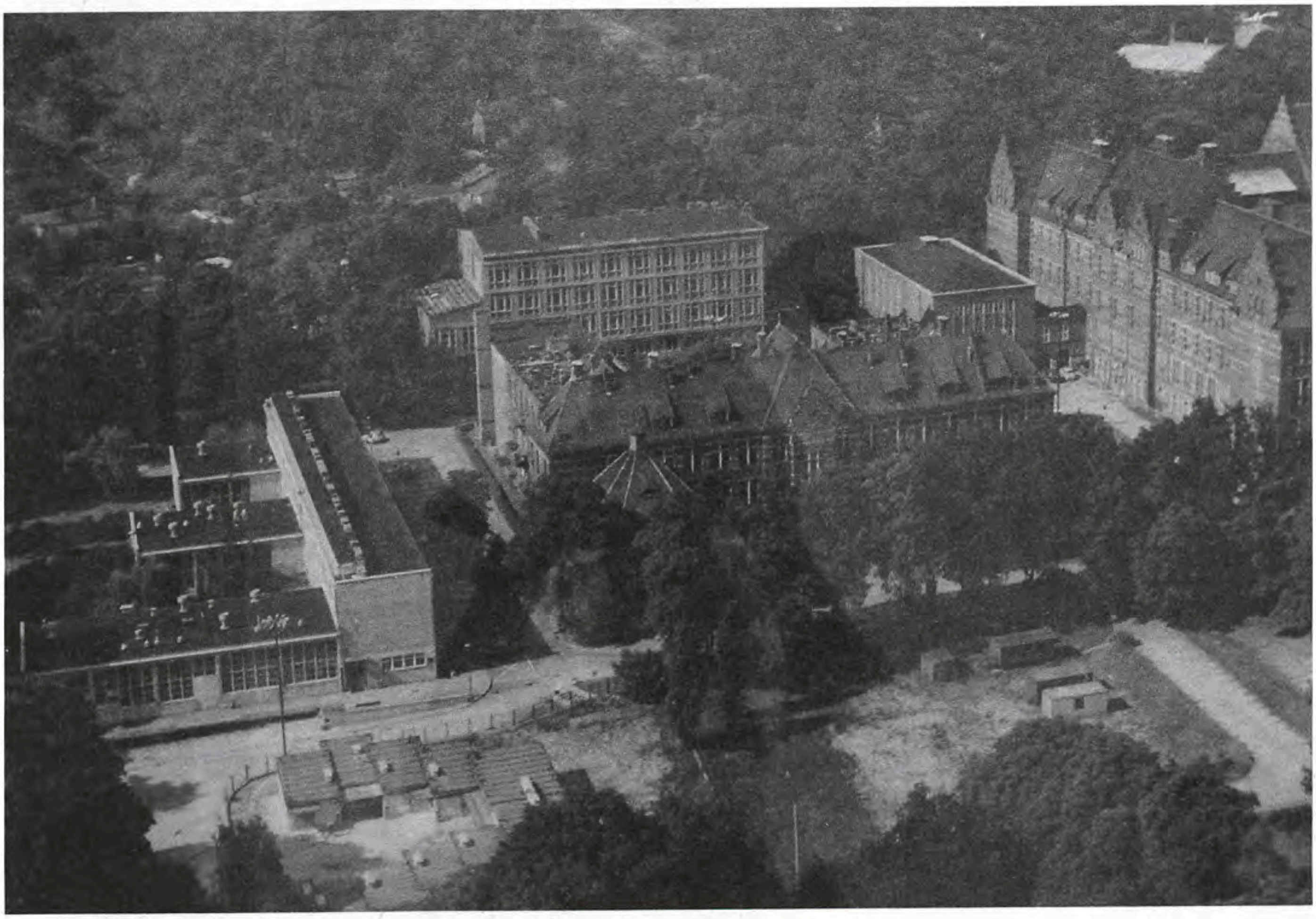
CHÓR STARCÓW: (tańczy i śpiewa)
Oto jest cel, oto jest cel!
You've got the passion, so use it well -
Oto jest droga, it is the path!
Studiujesz chemię - bądź dumny jak paw!

(cała sala tańczy i śpiewa „Odę do radości" Beethovena, opada kurtyna; przed kurtynę wychodzą jeszcze Koryfeusz oraz Student)

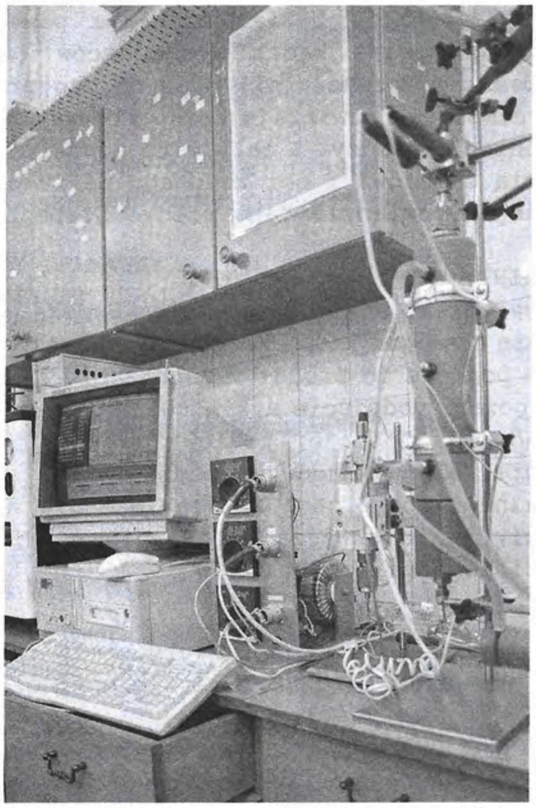
KORYFEUSZ:
I tak by można prawić i prawić o zaletach studiowania na Wydziale Chemicznym Politechniki Gdańskiej. Mówiąc zupełnie poważnie: wykwalifikowana kadra wykładowców (w tym profesorowie zwyczajni) oraz bardzo przyjazna atmosfera stwarzają znakomite warunki do chłonięcia wiedzy. Z całkowitą odpowiedzialnością za słowa i bez zbędnego perfumowania swojej wypowiedzi, tako rzecze Student:

STUDENT:
Przyszedłem, ponieważ wygrałem indeks w konkursie chemicznym. Zobaczyłem, ponieważ uwielbiam podróże do źródeł wszechrzeczy i chciałem poznać podejście wykładowców do tego typu zagadnień. Zostaję, ponieważ warto. Szczególnie: dla wykładów z chemii, które są kapitalne, lecz przede wszystkim - dla możliwości, jakie stwarza ukończenie studiów na Wydziale Chemicznym.

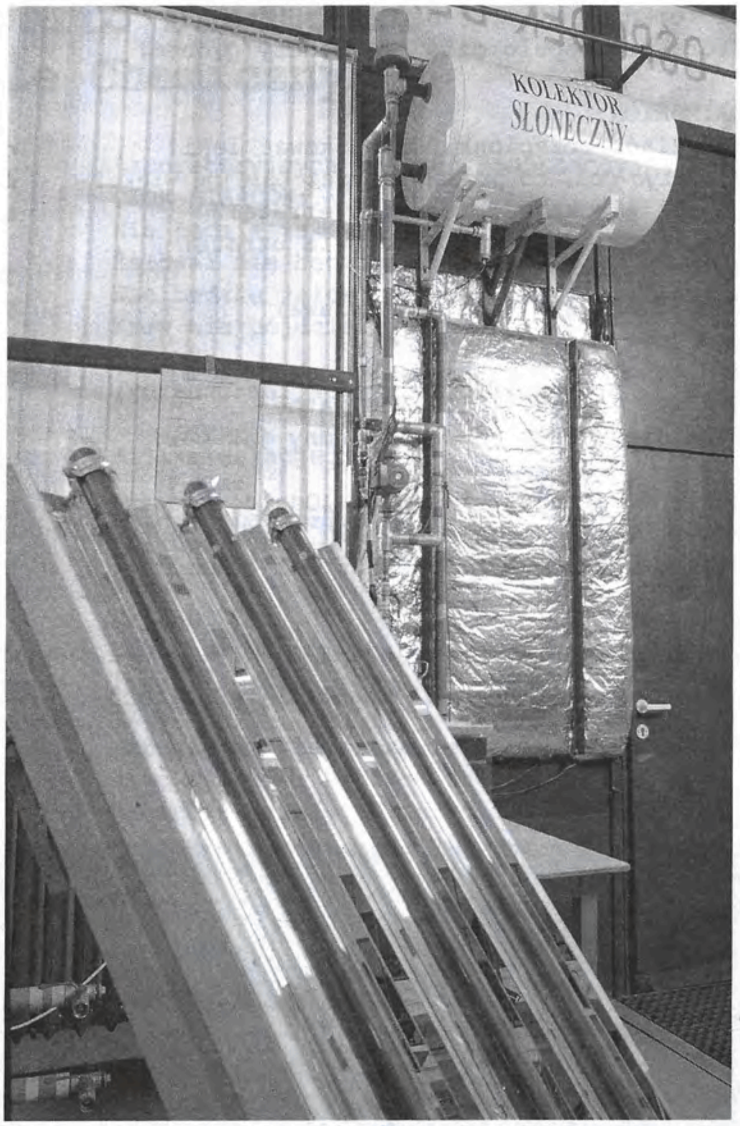
Tomasz Laskowski
Student I roku Biotechnologii

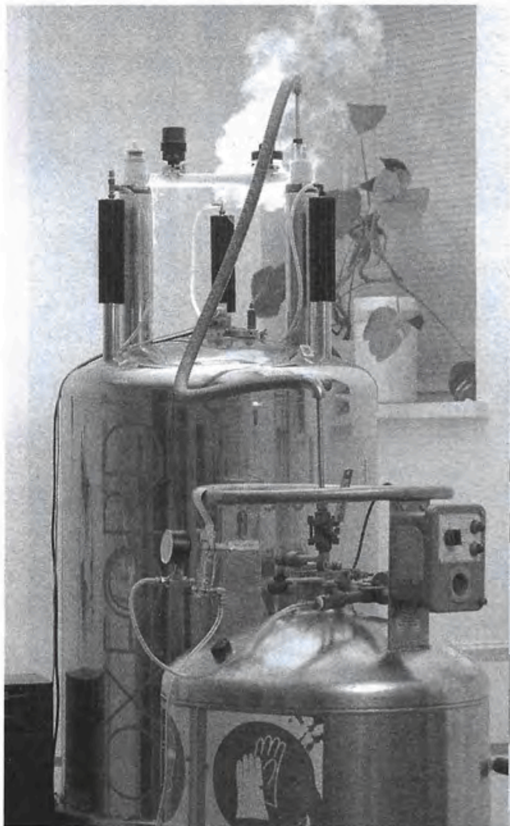
Przyjdź i zobacz, jak wygląda „chemia" „od środka". Widok „z lotu ptaka" to tylko zachęta :)

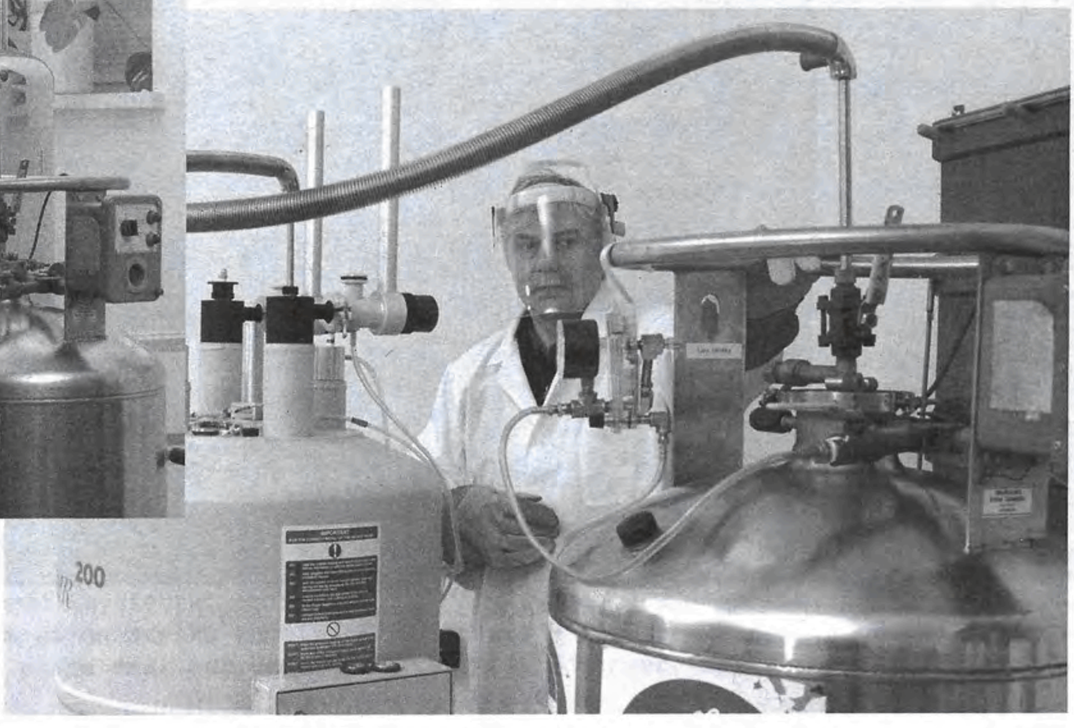

Ekstraktor, Zakład Analizy i Oceny Jakości Żywności

Baterie słoneczne, badania nad odnawialnymi źródłami energii, Katedra Aparatury Chemicznej

Międzyuczelniane Laboratorium NMR

DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia 11 czerwca 1945 r. **Nr 21**

TREŚĆ:

121

DEKRET

z dnia 24 maja 1945 r.

o przekształceniu Politechniki Gdańskiej w polską państwową szkołę akademicką.

Na podstawie ustawy z dnia 3 stycznia 1945 r. o trybie wydawania dekretów z mocą ustawy (Dz. U. R. P. Nr 1, poz. 1)—Rada Ministrów postanawia, a Prezydium Krajowej Rady Narodowej zatwierdza, co następuje:

Art. 1. Politechnika Gdańska staje się polską państwową szkołą akademicką.

Art. 2. (1) Politechnika Gdańska dzieli się na cztery wydziały: 1) inżynierii lądowej, 2) mechaniczno - elektryczny, 3) budowy okrętów i 4) chemiczny.

(2) Minister Oświaty może w drodze rozporządzenia powołać do życia nowe wydziały i oddziały.

Art. 3. (1) Pierwszego rektora i pierwszy skład profesorów Politechniki Gdańskiej mianuje Prezydent Krajowej Rady Narodowej na wniosek Ministra Oświaty.

(2) W okresie organizacyjnym, trwającym do dnia 30 sierpnia 1946 r., rektor Politechniki Gdańskiej ma kompetencje senatu akademickiego, dziekanów i rad wydziałowych.

(3) Minister Oświaty może w drodze rozporządzenia ograniczyć kompetencje rektora, określone w ust. (2).

Art. 4. Wykonanie niniejszego dekretu porucza się Ministrowi Oświaty.

Art. 5. Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezydent Krajowej Rady Narodowej:
Bolesław Bierut

Prezes Rady Ministrów:
Edward Osóbka-Morawski

Minister Oświaty:
Stanisław Skrzeszewski